

SLOVENSKÁ KOMISIA GEOGRAFICKEJ OLYMPIÁDY

IUVENTA

Alena Dubcová, Peter Chrastina, Hilda Kramáreková

VITAJTE VO SVETE GEOGRAFICKEJ OLYMPIÁDY

Bratislava 2004

OBSAH

Úvod	3
1 Geografická olympiáda na ZŠ a 1. stupni OGY	4
1.1 Štruktúra súťaže na ZŠ a 1. stupni OGY a jej hodnotenie	4
2 Geografická olympiáda na SŠ	7
2.1 Štruktúra súťaže na stredných školách	7
2.2 Práca Geografickej olympiády	7
2.2.1 Zameranie a voľba témy práce	7
2.2.2 Školiteľ práce a študent	8
2.2.3 Osnova práce	8
2.2.4 Práca s literatúrou	9
2.2.5 Terénny výskum a jeho techniky	11
2.2.6 Spracovanie a interpretácia získaných informácií	13
2.2.7 Tvorba textu práce Geografickej olympiády	20
2.2.7.1 Koncept práce	20
2.2.7.2 Jazyková stránka práce	21
2.2.7.3 Formálna stránka práce	21
2.2.7.4 Štruktúra práce	22
2.2.7.5 Spôsoby citovania a bibliografické odkazy	23
2.2.7.6 Úprava príloh	31
2.2.7.7 Netradičné prílohy práce	33
2.3 Hodnotenie jednotlivých častí súťaže	33
2.3.1 Hodnotenie písomnej práce	33
2.3.2 Hodnotenie prezentácie a obhajoby práce	34
2.3.3 Hodnotenie testu vedomostí	35
2.4 Spracovanie výsledkov súťaže	35
3 Geografická olympiáda v médiách	36
4 Záver	37
Zoznam literatúry	37
Zoznam príloh	39
1 Obálka práce Geografickej olympiády	40
2 Titulná strana práce Geografickej olympiády	41
3 Ukážky testov pre ZŠ, OGY a SŠ	42
4 Najdôležitejšie kontakty na členov SK GO	58

ÚVOD

Predmetové olympiády a postupové súťaže žiakov základných a stredných škôl sú integrálnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu detí a mládeže v Slovenskej republike a sú organizované ako jedna z foriem dobrovoľnej záujmovej činnosti žiakov v súlade s dlhodobou koncepciou Ministerstva školstva SR v oblasti práce s talentovanými deťmi a mládežou. Vyhlasovateľom súťaží je Ministerstvo školstva SR a iné subjekty v súlade s organizačnými poriadkami jednotlivých súťaží.

Geografická olympiáda (ďalej GO) patrí medzi významné predmetové súťaže všade tam na základných i stredných školách (ďalej ZŠ a SŠ), kde je geografia vyučovacím predmetom. O tom, že Geografická olympiáda je pre mladú generáciu stále atraktívna súťaž, svedčí v r. 2004 prebiehajúci už jej XXXIII. ročník.

Geografická olympiáda aj na prahu tretieho tisícročia dokáže osloviť – umožňuje zaujímavou formou získavať nielen odborné poznatky, ale aj nových priateľov. Veď mnohým súťažiacim sa práve vďaka tejto súťaži stala geografia aj profesiou.

Vitajte teda vo svete Geografickej olympiády – vo svete života. Objavujte, skúmajte, hľadajte odpovede na vaše otázky. Veríme, že táto publikácia bude pre vás dobrým sprievodcom.

autori

1 GEOGRAFICKÁ OLYMPIÁDA NA ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH A 1. STUPNI OSEMROČNÝCH GYMNÁZIÍ

1.1 Štruktúra súťaže na ZŠ a 1. stupni OGY a jej hodnotenie

Súťaže sa zúčastňujú jednotlivci, žiaci 5. – 9. ročníka základných škôl (ďalej ZŠ) a 1. stupňa 8-ročných gymnázií (ďalej OGY), ktorí majú záujem o geografiu, v nasledovných **súťažných kategóriách**:

Základné školy:	I kat. – 5. ročník	1. stupeň OGY:	I kat. – 1. ročník
	H kat. – 6. ročník		H kat. – 2. ročník
	G kat. – 7. ročník		G kat. – 3. ročník
	F kat. – 8. ročník		F kat. – 4. ročník
	E kat. – 9. ročník		

Obsahom súťaže je preukázanie zvládnutia vedomostí a zručností v zmysle platných učebných osnov zemepisu (geografie) na ZŠ a na 1. stupni 8-ročných gymnázií, geografickej časti predmetu Ochrana človeka a prírody pre ZŠ a vybraného monotematického celku podľa odporúčanej literatúry pre monotematický celok.

Súťažné **testy** vychádzajú nielen z obsahu učebnice príslušného ročníka, ale zároveň sú doplnené aj o učivo učebníc ročníkov predchádzajúcich v celom rozsahu v zmysle platných učebných osnov (bližšie špecifikovaný v časti o časovom harmonograme súťaže).

V jednotlivých kategóriách sa súťaží z písomnej časti (monotematická časť bez atlasu – 10 b., teoretická časť bez atlasu – 40 b., poznatky o miestnej krajine – 10 b.) a praktickej časti (zručnosť práce s atlasom a mapou, orientácia v teréne – 40 b.). Celý test má hodnotu 100 bodov. Každá správna vedomosť alebo zručnosť má hodnotu jedného bodu.

V školskom a regionálnom kole v prvej časti súťažiaci vypracujú test za 45 minút s celkovou hodnotou 60 bodov. Tento test písomnej časti je zložený z monotematickej časti, teoretickej časti a z poznatkov o miestnej krajine. V druhej časti riešia súťažiaci za 45 minút praktické úlohy s hodnotou 40 bodov s použitím pomôcok. V krajskom a celoštátnom kole je test písomnej časti zložený z monotematickej časti a časti základného učiva v hodnote 50 b. a časť praktická má hodnotu taktiež 50 b.

Pre školské kolá test na 90 b. monotematickej a teoretickej časti a 10 b. časti o miestnej krajine vypracujú učitelia organizujúci olympiádu na vlastnej ZŠ, resp. na 1. stupni 8-ročných gymnázií, resp. regionálne komisie GO. Pre regionálne kolá test na 90 b. dodá Iuventa, 10 b. na miestnu krajinu vypracujú regionálne komisie GO. Pre krajské kolá, resp. celoštátne kolo test na 100 b. dodá Iuventa.

Postup v súťaži je zabezpečený prostredníctvom štyroch úrovní. Školského kola sa zúčastňujú všetci záujemcovia podľa jednotlivých kategórií – t. j. kat. E, F, G, H, I. Kľúč postupu zo školského do regionálneho kola zo všetkých kategórií – t. j. kat. E, F, G, H, I určí regionálna komisia GO, ktorá zároveň môže

toto kolo organizovať v prípade potreby dva dni. Testy ZŠ a SŠ poskytnú súťažiacim alternatívne. Z regionálneho kola postupujú do krajského kola prví dvaja súťažiaci z kategórií E, F, G, H. O prípadnej zmene počtu postupujúcich rozhodne krajská komisia podľa podmienok príslušného kraja. Z krajského kola do celoštátneho kola postupujú prví dvaja súťažiaci z kategórií E, F, G. O prípadnej zmene počtu postupujúcich rozhodne SK GO podľa konkrétnych podmienok organizácie súťaže.

V prípade celkovej rovnosti bodov o umiestnení rozhodujú lepšie výsledky v teoretickej časti testu. V prípade rovnosti bodov oboch častí testu sa bude rozhodovať nasledovne – o umiestnení rozhoduje vyšší počet bodov v monotematickej časti, o umiestnení rozhoduje presnosť pri určovaní azimutov (pri presnom meraní prideliť maximum bodov, za každý mm odchýlky 1 bod odpočítať).

Úspešným riešiteľom olympiády sa v jednotlivých kategóriách stáva ten žiak, ktorý minimálne dosiahne v školskom kole 55 bodov, v regionálnom kole 65 bodov a v krajskom, resp. celoštátnom kole 75 bodov.

Pedagogický sprievod účastníkov sa realizuje v zmysle platných Metodických pokynov pre organizovanie predmetových olympiád a postupových súťaží organizovaných Iuventou a platného Organizačného poriadku Geografickej olympiády č. 37/2001–421 (www.iuventa.sk). **Časový harmonogram súťaže** je každoročne aktualizovaný v zmysle zasadnutia koordinačnej rady súťaží. **Obsahová náplň testov** je pripravovaná na základe konzultovaných časovo-tematických plánov oboch typov škôl.

Časový harmonogram súťaže a obsahová náplň testov (príklad šk. r. 2004/05)

Školské kolo (kat. E, F, G, H, I) do 17. 12. 2004 – testy z učiva vrátane tematických celkov:			
kat. I – ZŠ	Ľadovce	OGY	Počasie
kat. H – ZŠ	Francúzsko	OGY	Východná a Stredná Ázia
kat. G – ZŠ	Povrch Ameriky	OGY	Švajčiarsko a Lichtenštajnsko
kat. F – ZŠ	Chemická a gumárenská výroba	OGY	Lesné a vodné hospodárstvo SR
kat. E – ZŠ	Zjednocovanie sveta	–	–
Regionálne kolo (kat. E, F, G, H, I) 3. 2. 2005 – testy z učiva vrátane tematických celkov:			
kat. I – ZŠ	Vysoké pohoria	OGY	Jazerá, močiare ...
kat. H – ZŠ	Fínsko	OGY	Povrch Afriky
kat. G – ZŠ	USA hospodárstvo	OGY	Veľká Británia a Írsko
kat. F – ZŠ	Doprava a prenos informácií	OGY	Zahraničný obchod SR
kat. E – ZŠ	Severná Európa	–	–

Krajské kolo (kat. E, F, G, H) 17. 3. 2005 – testy z učiva vrátane tematických celkov:			
kat. H – ZŠ	Grécko	OGY	Spoznávame Ameriku – Nový svet
kat. G – ZŠ	Amerika zhrnutie	OGY	Fínsko a pobaltské štáty
kat. F – ZŠ	Západná oblasť	OGY	Severná oblasť – Orava a Kysuce
kat. E – ZŠ	Juhovýchodná Európa	–	–
Celoštátne kolo (kat. E, F, G) 21. – 23. 4. 2005 – testy z učiva vrátane tematických celkov:			
kat. G – ZŠ	Krajina	OGY	Macedónsko a Juhoslávia
kat. F – ZŠ	Žilinská, Liptovská a Turčianska kotlina	OGY	Južná oblasť – kotliny
kat. E – ZŠ	Čína	–	–

Zároveň sa v celom rozsahu testuje učivo predchádzajúcich ročníkov v zmysle učebných osnov.

K odporúčaným pomôckam využitelnými priamo pri súťaži sú zaradené Školské atlasy (odporúčané učebnice) – Slovenská republika, Európa, Ázia, Amerika, Afrika (VKÚ Harmanec), Školský atlas sveta (VKÚ Harmanec, 1997), Školský atlas sveta (Slovenská kartografia Bratislava, 1990), pravítko s ryskou, pravítko dlhé, uhlomer, pero, ceruzka, guma, kružidlo, kalkulačka, jazykový slovník. Pri tvorbe testov býva najčastejšie využívaný aktuálny, bližšie špecifikovaný, školský atlas sveta.

Špecifikom tejto súťaže je **monotematický celok**, ktorý je špecifikovaný a zároveň je k nemu uvedená aj vekuprimeraná odporúčaná literatúra. Napr. v šk. r. 2004/05 sú ním „Osobnosti geografie“ s nasledovnou literatúrou:

5. a 6. ročník ZŠ, prírma a sekunda OGY:

1. Geografia – časopis pre základné, stredné a vysoké školy. 1/94, 2/94, 3/94, 4/94, 1/95, 3/95, 2/96, 4/99, 2/2000, Geo-servis Bratislava.
2. Kele, F. a i. 1995. Cestopis troch inak. SPN Bratislava, s. 177 – 181.
3. Kele, F. – Mariot, P. 1992. Ostrovy a súostrovia Oceánie. SPN Bratislava, s. 19 – 20.

7. – 9. ročník ZŠ, terciá a kvarta OGY:

1. Činčura, J. 1985. Encyklopédia Zeme. Obzor Bratislava, s. 190 – 194.
2. http://www.geograf.cz/geograf_s/osobnosti_lide.htm
3. Geografia – časopis pre základné, stredné a vysoké školy. 1/94, 2/94, 3/94, 4/94, 1/95, 3/95, 2/96, 4/99, 2/2000, Geo-servis Bratislava.
4. Kele, F. a i. 1995. Cestopis troch inak. SPN Bratislava, s. 177 – 181.
5. Kele, F. – Mariot, P. 1992. Ostrovy a súostrovia Oceánie. SPN Bratislava, s. 19 – 20.

2 GEOGRAFICKÁ OLYMPIÁDA NA STREDNÝCH ŠKOLÁCH

2.1 Štruktúra súťaže na stredných školách

Na stredných školách (ďalej SŠ) je GO štruktúrovaná do troch častí – vypracovanie písomnej práce, jej prezentácia a obhajoba, absolvovanie písomného testu. Každá z týchto súčastí je špecifická a preto jej venujeme samostatnú pozornosť.

2.2 Práca Geografickej olympiády

Každá z prác GO by v podstate mala znamenať pokus o prácu svojím spôsobom odbornú, vedeckú, v ktorej má študent dokázať, ako si osvojil prácu s literatúrou, teoretické vedomosti a zručnosti, ako vie tvorivo myslieť a vyjadrovať svoje myšlienky v systéme a spájať teóriu s praxou (Dubcová – Chrastina – Kramáreková, 1998b).

Doterajšie skúsenosti ukazujú, že v základných otázkach tvorby práce Geografickej olympiády veľmi často nie je jasno, v dôsledku čoho sa mnohé body v hodnotení strácajú úplne zbytočne. Hoci veľa užitočných rád sa dá nájsť v materiáloch už vydaných a pre náš účel tiež vhodných (napr. Dubcová – Chrastina – Kramáreková, 2003, Gonda, 2003, Katuščák, 1998), nasledujúce stránky sú určené nielen tým, ktorí sa chystajú do takejto práce prvýkrát, ale i tým, ktorí chcú poradiť, usmerniť, či viesť práce GO. Skrátka všetkým, ktorým záleží na tom, aby tieto práce boli nielen zaujímavé, ale i dobre napísané.

2.2.1 Zameranie a voľba témy práce

Tému práce GO si študenti môžu vybrať z jednej zo štyroch kategórií, ktoré sú každoročne uverejňované v účelovom materiáli, ktoré vydáva Iuventa Bratislava (napr. Témy písomných prác XXXIII. ročníka GO šk. r. 2004/2005). Všetky témy schvaľuje Slovenská komisia pre Geografickú olympiádu. Kategória A je tematicky zameraná na aktuálne geografické problémy geografie sveta (okrem Slovenskej republiky), kategória B na regionálnu geografiu Slovenska, kategória C na environmentálne problémy a ochranu a tvorbu životného prostredia. Kategória D umožňuje voľný výber témy, čím dáva predpoklad vzniku práce pôvodnej, vychádzajúcej z vlastného terénneho výskumu a pozorovaní.

Prvou úlohou potenciálneho účastníka GO je výber témy. Študent k tomuto kroku pristupuje neraz s absolútnou neznalosťou, inokedy s nejasnou predstavou či s neopodstatneným nadšením. Preto by mal každý začínajúci autor o téme svojej budúcej práce konzultovať s učiteľom geografie alebo s inými odborníkmi (napr. z katedier geografie vysokých škôl a pod.), to však už najlepšie podľa špecializácie riešeného problému.

Pre začiatočníkov sú vhodné najmä prvé tri kategórie, kde sú témy už sformulované. V propozíciách je naznačená základná osnova ich riešenia i

odporúčaná študijná literatúra. Mnohé z prác na tieto témy, doteraz hlavne v kategórii A, mali a majú väčšinou kompilačný charakter a sústreďujú sa len na preberanie hotových názorov, poznatkov a výsledkov nielen z geografickej, ale často práve z negeografickej literatúry. Takéto práce môžu však tiež byť zaujímavé, treba však viac pristupovať k problémovému riešeniu danej témy – výraznejšie sa zamerať najmä na riešenie špecifických otázok, charakteristík daného štátu, oblasti, a pod. Študentov pri prácach tohto typu treba viesť k pochopeniu predchádzajúceho poznania ako východiska k novému poznaniu skutočnosti, k úsiliu o samostatné a tvorivé riešenie príslušného problému. Riešitelia by mali v literatúre získať základnú orientáciu, naučiť sa vyberať zodpovedajúce informácie, oddeľovať ich od nepodstatných a tým získať základné metodické návyky, potrebné pri spracovávaní určitej problematiky. Nie menej dôležitá je však i v prípade týchto kategórií práve geografická a následne aj grafická a kartografická interpretácia údajov v textovej resp. prílohovej časti práce.

Skúsenejší riešitelia by sa mali v jednotlivých kategóriách orientovať na problémy, pri riešení ktorých môžu vo väčšej miere rozvíjať svoje tvorivé schopnosti. Ideálne možnosti poskytuje z tohto hľadiska kategória D, ktorá umožňuje výber ľubovoľnej témy. Dôležitou stránkou prác GO tejto kategórie by mala byť jej aktuálnosť a spoločenská užitočnosť. Taktiež je dôležité, aby téma práce bola formulovaná ako určitý problém, ktorý je potrebný vyriešiť. Práve v tejto kategórii sa zvlášť cení práca v teréne, geografická interpretácia takto získaných materiálov, ich stvárnenie v grafickej a v kartografickej prílohe práce. Vhodným, ba dokonca potrebným, sa javí konzultovanie s odborníkmi z praxe. Kategória D umožňuje riešiteľom pracovať na probléme viac rokov a prácu postupne prehĺbovať a zdokonaľovať.

2.2.2 Školiteľ práce a študent

Študent sa pre voľbu témy práce GO rozhoduje dobrovoľne – často aj na základe pozitívnej motivácie svojho učiteľa geografie, čím spolupráca budúceho školiteľa a študenta zvyčajne začína. Pravda, veľmi častou príčinou rozhodnutia pre určitú tému je i téma samotná, problém, ktorý chce študent riešiť.

Prvá spolupráca školiteľa a študenta teda začína už pri voľbe témy, potom pokračuje pri základnej orientácii v odbornej monografickej a časopiseckej literatúre, pri stanovení osnovy práce, cieľov, voľbe adekvátnych metód a techník výskumu i pri spracovaní jednotlivých častí. Funkcia školiteľa práce je poradná. Za obsahovú, formálnu i jazykovú úroveň je zodpovedný sám študent, je teda dielom samotného študenta a nie učiteľa, aj keď úroveň práce je často výsledkom dobrej alebo zlej spolupráce študenta a školiteľa práce (Višňovský, 1994).

2.2.3 Osnova práce

Hoci je tvorba práce relatívne autonómnou činnosťou a študent sa v podstate rozhoduje a pracuje samostatne, neznamená to, že si môže dovoliť vo svojej práci živelnosť. Preto je nutné si prípravu práce premyslieť a stanoviť aspoň

jej predbežnú osnovu, ktorá by napr. navrhnutú štruktúru prác v kategóriách A, B, C v prípade potreby i dopĺňala, či bližšie na konkrétnom území špecifikovala. Predbežná osnova (zvlášť v kategórii D) núti hlbšie sa zamyslieť nad zmyslom práce, jej obsahom a cieľom, ktorý chceme dosiahnuť. Ak aj osnova práce nie je úplná a definitívna, stane sa ukazovateľom a prvým predpokladom systematického postupu.

V úvodnej fáze prípravy ide o pracovný náčrt a aspoň predbežné rozčlenenie práce na jednotlivé časti – kapitoly, príp. podkapitoly. V určení ich poradia, a prípadne aj obsahu a vzájomnej nadväznosti, by mal riešiteľ objaviť a pochopiť vnútornú logiku témy tak, aby práca predstavovala systematický postup k výslednému cieľu. V základe by osnova mala obsahovať:

- úvod – určenie cieľa, význam práce, motívy tvorby,
- súčasný stav skúmanej problematiky – literárny prieskum,
- vymedzenie problému,
- metódy a techniky spracovania práce,
- obsah práce – analýza a syntéza výsledkov spracovania, prieskumu, výskumu a pod.,
- zhodnotenie dosiahnutých výsledkov – prínos, aplikácia, prognóza, dosiahnutie cieľa,
- záver,
- zoznam literatúry,
- zoznam príloh.

Popri stanovení poradia a obsahu kapitol, resp. podkapitol, je nutné zamyslieť sa aj nad ich rozsahom, aby sa dosiahla proporionalita práce a jej vyváženosť, t. j. určíme si približný rozsah celej práce, jednotlivých kapitol, resp. podkapitol.

Hoci neexistuje nijaký dokument, ktorý by stanovil presné požiadavky na rozsah práce, rozsiahle práce svedčia často o tom, že riešiteľ nevie oddeliť podstatné od nepodstatného, že nevie zhrnúť a vlastnými slovami postihnúť podstatu témy. V závislosti od charakteru spracovávanej témy sa zdá byť optimálnym rozsah 30 – 50 strán.

Rozsah práce nikdy nie je rozhodujúcim kritériom pre posúdenie kvality práce. O nej rozhoduje jej prínos a obsahová a metodická úroveň.

2.2.4 Práca s literatúrou

Každá práca musí vychádzať z teoretického základu, zo zhromaždených literárnych prameňov – doteraz nazhromaždených poznatkov a skúseností. Štúdium literatúry má ukázať, do akej miery študent problematiku ovláda v širších než základných súvislostiach, aký má v nej rozhľad, ako vie spracovať a systematizovať teoretické poznatky z literatúry geografického charakteru a ako ich vie využívať v praxi. Najzákladnejšie údaje by mal riešiteľ nachádzať v učebniciach, v slovníkoch, v príručkách či v encyklopédiách (napr. Malá encyklopédia zemepisu sveta, Encyklopédia Zeme, Encyklopédia Slovenska, Malá

slovenská vlastiveda a pod.). So základnou literatúrou však vystačiť nemožno. Keďže sa veľmi často nepodarí získať ani všetky odporúčané tituly k téme, potrebné je študovať všetko, čo sa týka riešenej problematiky, to znamená sledovať aj dennú tlač, rozhlas, televíziu. Informácie je možné nájsť i v odborných slovníkoch, monografiách, zborníkoch, štúdiách, či špecializovaných bibliografických prehľadoch k určitým témam, vydávaných napr. Univerzitnou knižnicou v Bratislave, vysokoškolskými a fakultnými knižnicami a pod.

Zdrojom najnovších informácií so špecifickou tematikou zamerania sú vedecké, odborné, príp. populárno-vedecké časopisy, ktoré sú k dispozícii najmä v knižniciach, resp. v študovniach vysokých škôl. Ich význam spočíva aj v tom, že prinášajú informácie od viacerých autorov, umožňujú konfrontáciu rôznych názorov (napr. Geografický časopis, Geografia – časopis pre základné, stredné a vysoké školy, Životné prostredie, Demografia, Doprava, Lidé a země, Krásy Slovenska, Vesmír, Odpady, Geografické rozhledy, atď.).

Špecifickú skupinu informácií tvoria štatistické materiály. Zaraďujeme sem štatistické ročenky a publikácie, ktoré vychádzajú pravidelne (napr. štatistické ročenky okresov Slovenska, Štatistická ročenka Slovenska), resp. sú zverejnené po rôznych celoštátnych, resp. oblastných prieskumoch (napr. Výsledky sčítania ľudu, domov a bytov, mikrocenzy, atď.). Samostatnú skupinu tvoria medzinárodné ročenky (napr. Demographic Year-book, Statistical Year-book, Ukazovatele hospodárskeho vývoje v zahraničí atď.) a atlasová a mapová tvorba (Atlas krajiny SR, Atlas SSR, Atlas sveta pre každého, Československý vojenský atlas, Klimatický atlas atď.). Získať ich možno buď na okresných štatistických úradoch, resp. v knižniciach.

V tejto súvislosti upozorňujeme na možnosť medziknižničnej výpožičnej služby, čo znamená, že čitateľ si môže vypožičať publikácie prostredníctvom miestnej knižnice aj vtedy, ak tieto nie sú v mieste bydliska dostupné. Špecializované pracoviská jednotlivých knižníc poskytujú záujemcom aj metodickú pomoc v oblasti získavania a spracovania príslušných informácií.

Literatúru regionálneho charakteru vydávajú aj niektoré regionálne múzeá (napr. vlastivedné zborníky). Aj bibliografiu miestneho regiónu je možné nájsť v niektorých okresných, resp. krajských knižniciach.

Ku knižniciam, v ktorých možno získať základnú geografickú literatúru, patria:

- Slovenská národná knižnica Matice slovenskej v Martine,
- Národné centrum pre audiovizuálne umenie v Bratislave,
- Národné centrum mediálnej komunikácie v Bratislave,
- Centrum vedecko-technických informácií v Bratislave,
- Ústredná knižnica SAV v Bratislave,
- Knižnica Geografického ústavu SAV v Bratislave,
- Ústredná knižnica Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave,
- Univerzitná knižnica v Bratislave,
- Ústredná knižnica Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre,

- Knižnica Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre,
- Ústredná knižnica Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici,
- Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici,
- Ústredná knižnica Prírodovedeckej fakulty PU v Prešove,
- Štátna vedecká knižnica v Prešove a ďalšie,
- krajské knižnice v Košiciach, Nitre, Prešove, Trenčíne, Trnave, Zvolene, Žiline a Bratislave.

Veľmi progresívnym médiom získavania informácií v súčasnosti je čoraz dostupnejšia sieť internet. Komunikácia s ňou však vyžaduje i jazykovo zdatného užívateľa.

Spracovanie literárnych prameňov sa uskutočňuje predovšetkým ako poznámkovanie, resp. vypisovanie myšlienok a poznámok (konspektovanie) zo študovaného textu na kartičky, resp. voľné listy vždy len na jednu stranu (to umožňuje včleniť iný text bez zničenia informácií na zadnej strane voľného listu), ktoré si študent môže usporiadať a triediť na základe hesiel, resp. časového obdobia. Takto spracovaný materiál umožňuje vlastnú manipuláciu s informáciami, ich neustále dopĺňanie či triedenie.

Akonáhle však ide o prebraté state a údaje z literatúry, ktorú mienime použiť, je potrebné zachytiť na kartičke, resp. voľnom liste aj príslušné bibliografické údaje (základná citácia obsahuje priezvisko a meno autora, názov práce, vydanie, miesto vydania, vydavateľa, rok vydania, strany, na ktorých sa nachádza prebratý citát, resp. poznámka), aby sme ich mohli využiť v ďalších častiach práce GO.

2.2.5 Terénny výskum a jeho techniky

Nielen pre potreby prác z humánnej, ale i fyzickej a regionálnej geografie množstvo základného materiálu nie je možno získať iným spôsobom len terénnym výskumom. Sú to často informácie, ktoré sa v štatistických ročenkách, resp. v ostatnej literatúre nevyskytujú. V teréne si študent môže najlepšie preveriť, aké materiály majú bezprostredný vzťah k študovanému javu, ktoré majú druhoradý, resp. doplnkový význam. V teréne je možné vidieť vzájomné vzťahy príčin a následkov a zoskupovať elementy územia do výstižných funkčných súborov, resp. komplexov. Terénny výskum je možné v podstate rozdeliť do 3 etáp:

1. Vstupná etapa – zahŕňa určenie cieľov výskumu, zostavenie dokumentácie o danom území a študovanom probléme, výber podkladových máp, ako napr. 1 : 10 000, 1 : 25 000, 1 : 50 000. Objednať ich je možné prostredníctvom Geodetického a kartografického ústavu Bratislava (www.gku.sk), Chlumeckého 4, 845 27 Bratislava na adresách:

- Mapová služba Bratislava, Chlumeckého 4, 845 27 Bratislava,
- Mapová služba Košice, Južná trieda 82, 040 01 Košice.

Záujemcovia o kúpu geologických máp a inej príbuznej databázy si tieto môžu získať prostredníctvom Štátneho geologického ústavu D. Štúra (www.gssr.sk) na adresách:

- Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, predajňa publikácií a máp, Mlynská dolina 1, 817 04 Bratislava,
- Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, Jesenského 8, 040 01 Košice.

Do tejto etapy práce zaraďujeme aj predbežný terénny prieskum, analýzu máp a určenie základných techník výskumu.

2. Vlastný terénny výskum – zahŕňa praktické použitie nasledovných techník:

a) *Pozorovanie* – je najjednoduchšia technika terénneho výskumu. Vyžaduje predbežnú prípravu študenta, schopnosť odlíšiť podstatné a špecifické črty územia od všeobecných a netypických. Už v prípravnom štádiu pozorovania sa študent musí rozhodnúť:

- o podnetoch a javoch, ktoré sa stanú predmetom pozorovania,
- o rozsahu ich pozorovaní,
- o tom, či bude pozorovať procesy alebo ich príčiny a dôsledky,
- o čase, dĺžke resp. období pozorovaní a pod.

Pozorovanie preto zohráva dôležitú úlohu najmä v prvej fáze terénneho výskumu. Veľmi často má kvantitatívny charakter napr. pozorovanie dopravy nadobúda charakter spočítavania dopravných prostriedkov za určitú časovú jednotku a pod.

b) *Rozhovor* – kladenie otázok v besede (interview). Obyčajne sa postupuje od najvšeobecnejších otázok k detailnejším. Jazyk a formulácia otázok majú byť jednoznačné a jednoduché. Je potrebné vyvarovať sa dráždivých, prípadne takých otázok, na ktoré príslušná osoba nie je kompetentná odpovedať. Rozhovor môže mať rozličný charakter – napr. individuálny rozhovor sa môže v mnohých prípadoch zmeniť na kolektívny.

Študent si musí uvedomiť, že pri rozhovore plní rôzne funkcie – má získať partnera a primäť ho k poskytovaniu potrebných informácií, usmerňovať celý rozhovor, zachovávať nestrannosť, vyvarovať sa ovplyvňovaniu a nátlaku počas rozhovoru. Dobře vedený rozhovor (interview) má plynulý charakter a dotýka sa vopred ustálených problémov. Užitočné je obrátiť sa na odborníkov (expertov) na danú oblasť.

c) *Dotazník (anketa)* – je často používaná technika, ktorá umožňuje získanie informácií od veľkého počtu osôb ako i informácie o študovaných objektoch za relatívne krátky čas. Dotazník umožňuje pomerne rýchle, kvalitatívne a kvantitatívne spracovanie údajov. Anketa poskytuje pomerne dobré výsledky tam, kde ide o živú problematiku. Nemá byť príliš rozsiahla a jej vyplnenie nesmie zaberáť príliš veľa času (max. 5 – 15 minút). Pri aktuálnych otázkach sa do popredia dostáva typ rozdáwanej ankety pred poštovou anketou – napr. pri riešení otázok percepcie prostredia, kedy sa chcú zistiť názory obyvateľstva na určitý problém, znečistenie ovzdušia atď. Podobne ako rozhovor i anketa a jej sprievodný list, resp. časť, musia spĺňať určité zdvorilostné a spoločenské požiadavky.

Z predchádzajúceho je zrejmé, že študent nadväzuje kontakty s osobami, navštevuje závody, inštitúcie, resp. príslušné lokality výskumu, pozoruje, robí interview, dáva vyplňať dotazníky, zapisuje informácie, fotografuje, vytvára štatistické tabuľky a pod.

d) *Mapovanie* – vlastných terénnych objektov zahŕňa napr. zakresľovanie nových objektov, špecifikovanie hraníc medzi určitými javmi, aktualizáciu využívania zeme priamou konfrontáciou mapového podkladu so situáciou v teréne, následnú korekciu mapových podkladov a pod.

3. Analýza získaných materiálov – je záverečnou časťou terénneho výskumu založenou na spracovaní získaných informácií, na vytváraní záverov. Vzhľadom na časový a priestorový charakter geografie sa dôraz kladie na grafické a mapové vyhodnotenie, na analýzu lokalizácie a regionalizácie, na analýzu priestorových vzťahov. Formulujú sa zovšeobecnenia, hypotézy a teórie.

2.2.6 Spracovanie a interpretácia získaných informácií

Po nazhromaždení dostatočného množstva študijného a výskumného materiálu nasleduje fáza, ktorá smeruje k hľadaniu vzájomných vzťahov ako i k formulovaniu logických záverov.

Po roztriedení nazhromaždeného materiálu a usporiadaní podľa hesiel, príp. obdobia a začlenenía do jednotlivých kapitol resp. podkapitol pristupujeme k viacerým **metódam spracovania**:

1. Metóda vysvetľujúceho popisu – je často prvou, vstupnou fázou geografického poznávania. Bez popisu, samozrejme riadne usporiadaného, vysvetľujúceho hlavné a dôležité skutočnosti, si štúdium geografických javov nemožno predstaviť.

2. Historicko-geografická metóda – umožňuje chápať zmeny v krajine, vývoj jej jednotlivých prvkov i vývoj krajiny ako celku. K metóde sa uvádzajú tri možnosti prístupu:

a) z rekonštrukcie pôvodného prostredia smerovať cez vysvetľovanie pribúdajúcich, resp. zanikajúcich priestorových prvkov k súčasnému krajinnému obrazu,

b) retrospektívne – od súčasného obdobia do minulosti,

c) historickými prierezmi – v určitých kľúčových historických obdobiach.

3. Štatistické a matematické metódy – slúžia na kvantitatívne spracovanie získaných údajov. Pomocou nich možno skutočnosť exaktne popisovať, zhŕňať, syntetizovať, vyvodzovať z nich všeobecné závery a pod. Pravda, štatistické metódy nemajú všeobecnú platnosť a preto je nevyhnutná ich kombinácia a dopĺňanie inými metódami a technikami.

Štatistické spracovanie získaných údajov sa začína kontrolou úplnosti údajov, ktoré potom sústreďujeme do *tabuliek*. Každá tabuľka musí obsahovať záhlavie, základný stĺpec, číselné pole a citáciu zdroja (v základnom slova zmysle), resp. prameň, z ktorého sme tabuľku prebrali (tab. č. 1). Štatistické údaje môžeme prezentovať i formou grafov, schém a diagramov. *Grafy* predstavujú obvykle kresbu podľa ustálených pravidiel. Ich zmyslom je vizuálne znázorniť určité kvantitatívne alebo kvalitatívne vzťahy tak, aby bolo možné na prvýkrát pochopiť stav, kvalitu a charakter danej skutočnosti. *Schémy* v zjednodušenom nákrese vyjadrujú rôzne štruktúry a vzťahy javu alebo procesu skôr kvalitatívneho charakteru. *Diagramy* znázorňujú údaje skôr kvantitatívneho charakteru vo forme

stĺpcov, kruhových výsečí a pod. Príklady grafu kombinovaného s diagramom a schémy sú uvedené na diagrame č. 1 a schéme č. 1.

Príklad

Tab. č. 1 – Počet obyvateľov podľa veľkostných skupín obcí
(Sčítanie ľudu, domov a bytov k 3. marcu 1991 v okrese Bardejov)

(záhlavie tabuľky)

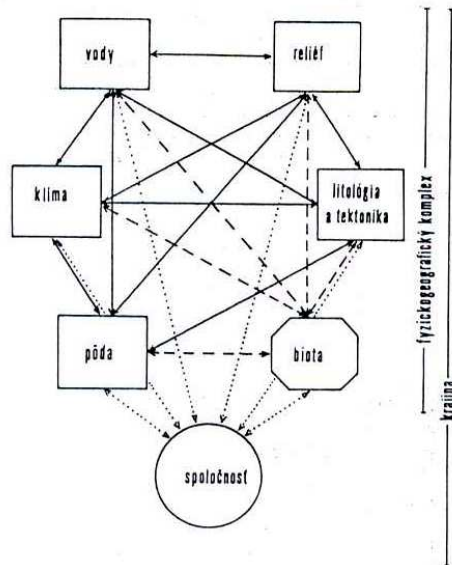
Veľkostná skupina obce	rok 1991		rok 1980	
	obce	obyv.	obce	obyv.
do 199	20	2 451	16	2 150
200 – 499	44	5 470	46	5 931
500 – 999	25	8 350	25	7 679
1 000 – 1 999	3	3 513	5	5 503
2 000 – 4 999	3	8 446	3	7 490
5 000 – 9 999	–	–	–	–
10 000 – 19 999	–	–	–	–
20 000 a viac	–	–	–	–
SPOLU	95	28 230	95	28 753

(základný stĺpec)

(číselné pole)

Príklad schémy

Schéma č. 1

Tri druhy väzieb v kultúrnej krajine
(podľa Haaseho, 1980 in Mičian, Zatkalík, 1983)

- fyzikálne a chemické väzby – súvislé čiary,
- bio-ekologické väzby – prerušované čiary,
- technogénne väzby – bodkované čiary

Príklad diagramu

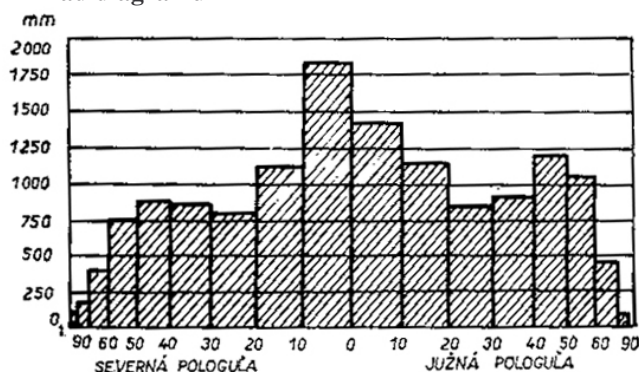

Diagram č. 1 – Zonálne rozdelenie ročných úhrnov zrážok (Chromov, 1968)

V práci každú tabuľku, graf, diagram alebo schému označujeme poradovým číslom a názvom vyjadrujúcim jej, resp. jeho obsah. Spôsob ich označenie (vzor: tab. č. 1, schéma č. 1, diagram č. 1) musí byť v celej práci jednotný. V texte práce by mali byť interpretované (vysvetlené), aby ich zaradenie nebolo len samoučelné.

Preto štatistický materiál zostavený do tabuliek a grafov je treba ďalej spracovať a popísať. Matematicko-štatistické metódy sú takto prostriedkom, ktorý podstatnou mierou prispieva k hodnovernosti práce.

4. Kartografické metódy – patria medzi tradičné, najčastejšie používané metódy v geografických prácach. Umožňujú zistiť priestorové rozloženie študovaných objektov alebo javov, ich dynamiku a vývoj. Kartografické metódy predstavujú špecifickú možnosť znázorňovania predmetov objektívnej reality. Je im venovaná rozsiahla odborná literatúra (napr. Drápela, 1993, Hojovec a i., 1987, Ivanička, 1971, Korec, 1994). Vyberáme z nej najčastejšie používané metódy (techniky), ktoré sa účelne dajú využiť i v Geografickej olympiáde, najmä u zručnejších študentov vyšších ročníkov.

1. Interpretácia bodových javov

a) *Technika bodových znakov* slúži k znázorneniu objektov, ktoré majú v realite bodovú povahu, pretože ich pôdorys v mierke mapy zaniká (napr. pramene, pomníky, významné budovy, niekedy celé sídelné jednotky). Bodové znaky podľa podoby a interpretačného chápania (znázornenia) delíme na:

- geometrické (obr. č. 1a)
- symbolické (obr. č. 1b)
- obrázkové (obr. č. 1c)
- písmenkové (obr. č. 1d)

Obr. č. 1 – Bodové znaky

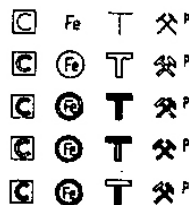

a) geometrické

b) symbolické

c) obrázkové

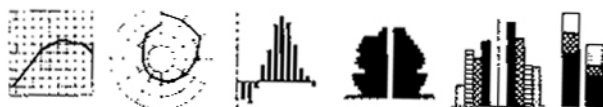
d) písmenkové

b) *Technika kartodiagramov* predstavuje umiestnenie štatistických diagramov v proporcionálnej veľkosti k príslušnému ukazovateľu do plochy mapy.

Podľa grafického vzhľadu ich rozdeľujeme na:

- čiarové (grafy – obr. č. 2a),
- stĺpcové – zobrazujú hodnoty výškou stĺpca (obr. č. 2b),
- plošné – zobrazujú hodnoty prepočítané vhodným matematickým vzťahom na plochu jednoduchého plošného obrazca (obr. č. 2c),
- objemové – zobrazujú hodnoty priestorovým spôsobom (kocka, guľa atď. – obr. č. 2d).

Obr. č. 2 – Kartodiagramy

a) čiarové

b) stĺpcové

c) plošné

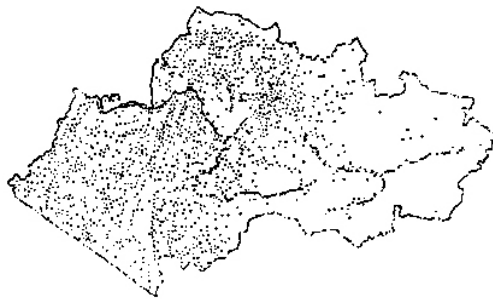

d) objemové

Kartodiagramy môžeme umiestňovať bodovo (napr. do sídelnej jednotky) alebo do plochy areálu (ak ide o hodnoty, ktoré charakterizujú územné celky, tak, aby sa diagramové znaky minimálne prekryvali).

c) *Technika bodov* – základným vyjadrovacím prostriedkom tejto metódy sú jednoduché geometrické znaky – body. Každý bod má svoju tzv. váhu bodu (napr. 1 bod predstavuje 100 osôb). Nie vždy však musí ísť len o body (obr. č. 3a, 3b).

Obr. č. 3 – Technika bodov

a) metóda bodov

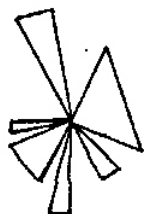
1 postava = 100 osôb
b) metóda tzv. rozdelenej mince

Pri umiestňovaní týchto bodov sa používa princíp:

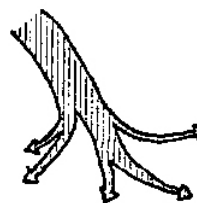
- topografickej lokalizácie – kedy každý bod leží v ťažisku lokálnej oblasti, v ktorej koncentruje kvantitu až do hodnoty sledovaného javu,
- plošnej lokalizácie – kedy body sú pravidelne usporiadané na ploche areálu (sledovaného územia) a reprezentujú jeho súhrnnú kvalitu.

2. Interpretácia líniových javov – umožňuje znázornenie takých javov, pri ktorých je dôležitá ich pozdĺžna os ako základný pôdorysný znak. Pri líniových znakoch rozlišujeme ich šírku, štruktúru i orientáciu. Najčastejšie sa používajú pri znázorňovaní ciest, železníc, potrubnej dopravy, hraníc, vodných tokov atď. Ich ďalšie príklady sú na obr. č. 4a, 4b.

Obr. č. 4 – Líniové javy

1 mm = 100 osôb
a) čiary smeru pohybu

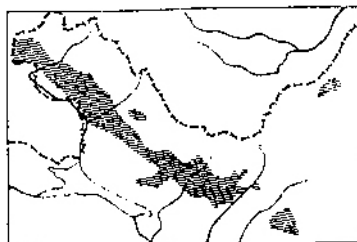

b) morské prúdy

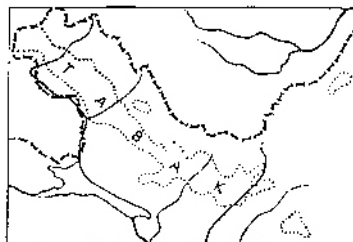
3. Interpretácia plošných javov – umožňuje znázornenie takých javov, ktorých výskyt v území tvorí jednu alebo viac súvislých oblastí, ohraničených obrysou čiarou. Rozlišujeme:

- a) techniku kvalitatívnych areálov – napr. klimatické regióny, oblasti pestovania kultúrnych plodín a pod. (obr. č. 5a, 5b),
- b) techniku kvantitatívnych areálov (kartogramov) – kde ku každému areálu priradíme jednu alebo viac relatívnych hodnôt vzťahnutých k ploche areálu (napr. výnos obilia q/ha – obr. č. 6a, 6b).

Obr. č. 5 – Kvalitatívne areály

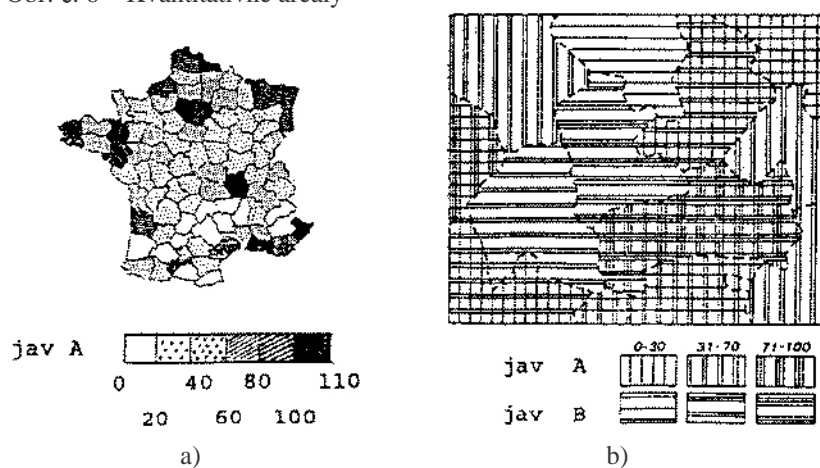

a)

b)

Obr. č. 6 – Kvantitatívne areály

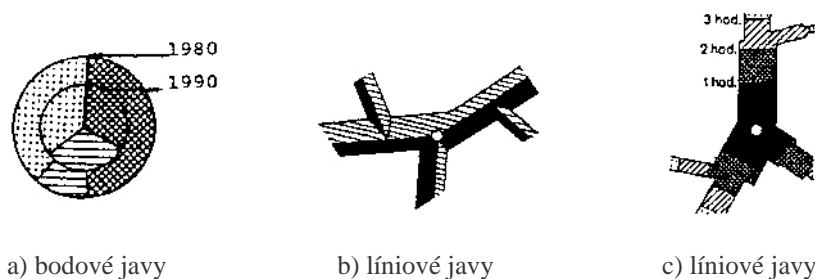

4. Interpretácia reliéfu – predstavuje z hľadiska metód kartografickej interpretácie špecifický typ. Znázorňujeme ho viacerými metódami – bodovými, líniovými i plošnými.

Nadmorské výšky sa najčastejšie vyjadrujú pomocou kót, vrstevníc a metódou farebnej hypsometrie – k vyjadreniu výškových a hĺbkových stupňov pevniny a mora (pozri Školský atlas sveta, legenda mapy napr. na str. 49 – 50). Jednotlivé druhy vrstevníc, typy a prvky reliéfu graficky stvárnené sa nachádzajú napr. v zozname mapových značiek k Základnej mape SR v mierke 1 : 10 000.

Samostatnú a nezastupiteľnú úlohu pri interpretácii údajov majú spôsoby vyjadrovania kvantity a kvality javov. Kvantitu obyčajne vyjadrujeme veľkosťou znaku, hrúbkou línii, plochou areálu. Kvalitu vyjadrujeme farbou, resp. rôznymi rastvami (obr. č. 7a, 7b, 7c). Obr. č. 7a a č. 7c zároveň vyjadrujú i časový aspekt.

Obr. č. 7 – Znázorňovanie kvantity a kvality javov

Uvedené metódy spracovania a kartografická interpretácia získaných údajov veľmi často vedú k objaveniu kvalitatívne nových informácií o území. Preto je nevyhnutne nutné a potrebné priamo v práci popri literárnych prameňoch a výsledkoch terénneho výskumu analyzovať okrem tabuľkových a grafických i mapové prílohy.

Až na základe takeéhoto poznania možných ciest získania informácií môže riešiteľ pristúpiť ku konfrontácii svojich názorov a výsledkov s údajmi spracovanými v odbornej literatúre, môže upozorniť vo svojich záveroch, resp. v závere samotnej práce na to, čo zostalo nevyriešené, prípadne aké nové problémy sa vyskytli.

Praktické ukážky vyššie uvedených techník kartografickej interpretácie je možné analyzovať napr. v Atlase krajiny SR (2002), resp. v Atlase SSR (1980).

2.2.7 Tvorba textu práce Geografickej olympiády

Záverečnou fázou tvorby každej práce je vyjadrenie jej obsahu do písomnej podoby. Vytváranie textu práce má mať logickú štruktúru. Podkladom textu práce je predovšetkým dostatok študijného materiálu, poznatkov z výskumu danej problematiky, hoci množstvo materiálu nemožno zasa preceňovať. Sú totiž prípady, že študent dokáže zhromaždiť značné množstvo materiálu a predsa nedokáže napísať dobrú prácu. Takýto stav je dôsledkom toho, že študent názory prevažne len uvádza, nekonfrontuje ich a nezaujíma k nim svoje osobné stanovisko. V texte práce sa má prejaviť celková odborná úroveň riešiteľa, jeho vedomosti, skúsenosti, názory, záujmy i schopnosť vyjadrovať svoje myšlienky. Práve v tejto súvislosti je však dôležitá i úloha školiteľa (zvyčajne študentovho učiteľa geografie) ako usmerňovateľa a poradcu.

Tvorba textu má tiež svoju metodiku i technickú stránku a študent by si ju systematicky mal osvojiť aj pri tvorbe takých prác ako sú i Geografická olympiáda, SOČ-ka a pod.

2.2.7.1 Koncept práce

Koncept je prvé spracovanie, základ práce. V priebehu písania sa držíme osnovy, aby sa zachovala štruktúra práce a logika textu. Koncept píšeme na voľné listy iba z jednej strany, čo umožňuje s textom pracovať v jednotlivých blokoch a zároveň neničiť informácie na druhej strane voľného listu. Stránky číslujeme, aby sa zachovala ich logická nadväznosť. Výrazom premysleného usporiadania práce je jej rozčlenenie na kapitoly a podkapitoly. Pri popise je treba používať chronologický sled, kratšie vety, aby čitateľ mal čas pochopiť ich význam a zmysel. Ďalšou fázou je zdokonaľovanie konceptu, jeho dopĺňanie a opravovanie (vrátane jazykových chýb), všímame si štýl, vraciame sa k jednotlivým častiam a dávame im definitívnu podobu.

2.2.7.2 Jazyková stránka práce

V tejto fáze ide v podstate o to, aby študent dokázal vyjadriť svoje myšlienky najvhodnejšími jazykovými prostriedkami, ustálenými vo všeobecne uznávanej jazykovej norme. Práce olympiád majú charakter odborných prác, preto by mali byť písané odborným alebo vedeckým štýlom. Doterajšia prax ukazuje, že práce sú neraz plné nielen vecných, ale i jazykových chýb (štylistických, gramatických a pravopisných), ktoré znižujú ich úroveň a hodnotenie. Väčšina z nich vzniká hlavne z časovej tiesne. Chceme však upozorniť na to, že práve tak ako obsahová i jazyková stránka je výhradne vecou autora (a nie pisárky). Sloh práce má byť jednoduchý a vecný, treba sa vyhnúť používaniu nadmerného počtu cudzích termínov (vysvetľujú sa slovami blízkymi autorovmu jazyku), fráz, či nevysvetlených pojmov. Autor pri použití cudzích slov musí vedieť pri obhajobe vysvetliť ich význam. Preto pri nejasnosti si ich treba vyhľadať v odborných slovníkoch alebo v encyklopédiách. Vety formulujeme obvykle v I. osobe množného čísla (napr. podľa nášho názoru ..., stretli sme sa ..., zistili sme ...), resp. v I. osobe jednotného čísla.

2.2.7.3 Formálna stránka práce

Formálna úprava práce je jej neoddeliteľnou súčasťou a nemožno ju podceňovať. Práca je svojím charakterom podobná knihe, a preto musí zodpovedať všeobecne uznávaným pravidlám.

- *Obal práce* má obsahovať základnú informáciu o práci bez toho, aby užívateľ v nej listoval. Uvádzajú sa nasledovné údaje – názov školy, označenie súťaže – Geografická olympiáda, školský rok odovzdania práce, meno a priezvisko autora, ročník štúdia (pozri prílohu č. 1).
- *Titulný list* – zachováva v podstate to isté priestorové rozčlenenie, spresňuje však obsah (pozri prílohu č. 2) – t. j. uvádza sa tu aj názov práce, zaradenie do príslušnej kategórie ako i meno školiteľa – učiteľa geografie (s titulmi).
- *Na samostatnej strane poďakovanie* školiteľovi, resp. tým, ktorí boli autorovi práce významným spôsobom nápomocní pri jej vzniku. Je to morálna povinnosť autora.
- *Text práce* – prácu píšeme zásadne počítačom alebo písacím strojom na biely papier formátu A4, vždy len na jednu stranu (1 strana cca 30 riadkov), do riadkov textu (1 riadok cca 60 úderov), pričom ľavý okraj má asi 3,5 cm (z dôvodu väzby), horný 3 cm, dolný 2,5 cm. Odstavce začíname po piatich prázdnych úderoch od ľavého okraja riadku.

Paginácia (stránkovanie) sa robí arabskými číslicami uprostred horného, resp. dolného okraja strany od obsahu vrátane – t. j. titulná strana je strana 1 (ale nečísluje sa), čestné prehlásenie a poďakovanie sa zvyčajne nečíslujú, takže obsah je potom strana 2, resp. aj 3 atď.).

Obsah sa obvykle zaraďuje na začiatok práce. Vyobrazenia – ako sú obrázky, schémy, grafy, mapy, fotografie zaraďujeme tak, aby tvorili organickú súčasť obsahu, t. j. zvyčajne priamo do textu. Ak ich je viac alebo ak majú iný

formát ako A4, uvedieme ich ako osobitnú prílohu. Grafické súčasti práce ako i štatistické tabuľky číslujeme v poradí v akom nasledujú a označujeme ich nadpisom. Na konci práce uvedieme zoznam príloh.

- *Väzba práce* by mala zviazaná (napr. v hrebeňovej alebo pevnej väzbe).

2.2.7.4 Štruktúra práce

Porovnávajúc témy prác je jasné, že hoci sa jednotlivé práce líšia svojím zameraním, vo svojom základnom členení sa líšiť nebudú. Nasledovná predložená úprava je teda určitou všeobecnou predlohou, ktorá v závislosti na téme dodržaná byť nemusí. Záleží na charaktere práce a úvahe samotného autora ako osnovu modifikuje. Práca by mala obsahovať nasledovné základné časti:

- Obal práce
- Titulná strana
- Poďakovanie
- Obsah
- Úvod
- Prehľad literatúry
- Metodika práce
- Kapitoly a podkapitoly vlastnej práce
- Výsledky práce
- Záver
- Zoznam literatúry
- Zoznam príloh

Stručný komentár k jednotlivým častiam:

- Obal práce – podľa predchádzajúcej podkapitoly
- Titulná strana – podľa predchádzajúcej podkapitoly
Názov práce má byť stručný a výstižný – vo väčšine prípadov zodpovedá názvu zadanej témy (kategórie A, B, C).
- Poďakovanie – podľa predchádzajúcej podkapitoly
- Obsah – zaraďujeme na začiatok práce. Prehľadne vyjadruje logiku a obsahujú podstatu práce prostredníctvom jednotlivých kapitol a podkapitol. Označenie kapitol je možné realizovať rôznymi spôsobmi, všeobecne najrozšírenejšie je ich tzv. desatinné členenie bez koncovkej bodky.

Príklad

1 NÁZOV KAPITOLY (veľkými písmenami)

1.1 Názov podkapitoly

1.1.1 Názov state atď.

- Úvod – obyčajne označovaný 0 ÚVOD – v ktorom vysvetľujeme rôzne údaje, potrebné pre pochopenie práce. Má poskytovať informácie o tom, čo autor v práci rieši, dôvody jej spracovania, aké využitie od práce očakáva, komu majú

získané poznatky poslážiť, resp. iné dôležité údaje dokresľujúce význam celej práce. Odporúča sa rozsah 1 – 1,5 strany.

- Prehľad literatúry – v práci obyčajne označovaný vo forme 1 PREHĽAD LITERATÚRY – na prvý pohľad kapitola jedna z najjednoduchších. V konečnom dôsledku však býva veľmi tvrdým orieškom, príp. sa vôbec nevyskytuje. A pritom je v súčasnosti nemožné, aby niekto pracoval na probléme, a pritom si skôr neprečítal, čo je o spracovávanom probléme napr. v odbornej a regionálnej literatúre už napísané. Prehľad literatúry načrtáva vývoj spracovávaní problematiky v historickom kontexte a súčasný stav výskumu.

Príklad

... v poslednom období sa touto otázkou v štúdiu Hydrochemické hodnotenie minerálnych vôd zaoberali Vrana s Bodišom (1983) ako i Hromník (1995) v účelovej publikácii obecného úradu s názvom „800 rokov Trenčianskych Mitíc“.

Ale pozor – prehľad literatúry nie je zoznam literatúry !!! Predovšetkým v tejto kapitole sa študent nevyhnutne stretáva s otázkou preberania cudzích myšlienok, s presným uvádzaním prameňov, s tzv. bibliografickými citáciami. Pretože ide o problém zásadný, venujeme sa mu v samostatnej podkapitole 2.2.7.5.

- Metodika práce – tu popisujeme spôsoby, metódy, podľa ktorých sme pri vlastnej práci postupovali – napr. metódy pozorovania, výskumu, spôsoby získavania informácií, ich spracovania atď.
- Kapitoly a podkapitoly vlastnej práce (v tzv. desatinnom členení) podávajú výsledky vlastnej práce a vlastného výskumu s použitím citácií a odkazov na prílohy priamo v texte.
- Výsledky práce – autor ich charakterizuje, konfrontuje svoje výsledky s literatúrou, hodnotí stupeň dosiahnutia cieľa práce, vyvodzuje závery.
- Záver – predstavuje stručné zhrnutie výsledkov práce v kontexte s jej využiteľnosťou. Odporúčaný rozsah 1 – 1,5 strany.
- Zoznam literatúry – spôsob písania je uvedený v kapitole 5 tejto publikácie.
- Zoznam príloh – zvyčajne sa sem umiestňujú rozsiahlejšie tabuľky, grafy, resp. dotazníky, ktoré by text práce zahustili ako i mapy formátu väčšieho ako A3. Tabuľky, grafy, mapy do formátu A3 ako i fotografie môžeme umiestniť i priamo do textu práce. Ak teda práca má zoznam príloh, tento musí byť vnútorne taktiež štruktúrovaný, t. j. v príslušnom poradí pod jednotlivými číslami uvádzame najprv všetky prílohy tabuľkové, grafické, mapové a fotografické a to v tvare tab., graf, mapa, fotografia číslo + príslušný názov. Opäť upozorňujeme na to, že na všetky prílohy musí byť v texte práce odkaz (alebo všetky prílohy majú byť v texte práce odcitované).

2.2.7.5 Spôsoby citovania a bibliografické odkazy

Práca s literatúrou a spôsob citovania by mali byť prvými krokmi, s ktorými by sa každý autor práce GO mal oboznámiť. Dostatok a dôkladnosť citácií je znakom, podľa ktorého možno takmer na prvý pohľad odhadnúť úroveň

spracovania písomnej práce. Aspoň v základoch však ide o pomerne jednoduchú záležitosť, ktorá má však svoje presné pravidlá a zákony, ktoré by mal poznať každý, kto chce pracovať s odborným textom. Formálnu stránku citovania literárnych údajov predpisuje norma STN ISO 690 Dokumentácia, bibliografické odkazy (obsah, forma a štruktúra) z r. 1998.

Použitý citát musí mať priamo súvislosť s textom a témou práce; musí mať svoje vecné zdôvodnenie, musí byť priliehavo zavedený do textu a nemá byť dlhší než je nevyhnutne potrebné. V tomto smere citácia umožňuje identifikovať zdrojový dokument, resp. publikáciu, z ktorej sa prebrala alebo parafrázovala myšlienka.

Katuščák (1998) uvádza, že ak sa citácie používajú v zhode so Zoznamom použitej literatúry, musia obsahovať dostatok informácií, zabezpečujúcich presné vzájomné prepojenie medzi citáciou a bibliografickým odkazom, ktorý identifikuje dokument.

Pri umiestňovaní citácií v prácach GO odporúčame používať metódu prvého údaja a dátumu. Použitím danej metódy sa v texte uvedie prvý údaj (priezvisko autora) a rok vydania citovaného dokumentu.

Podľa tejto metódy použijeme ako príklad v texte citáciu (Mládek, 1992). Ak s prácou (Mládek, 1992) polemizujeme, môžeme začať vetu aj takýmto spôsobom:

Príklad

Podľa Mládk (1992) najväčšia časť obyvateľstva v Európe pripadá na pásmo vo vzdialenosti 200 – 500 km od pobrežia.

Alebo:

Príklad

V súlade s Mládekom (1992) možno povedať ... .

Ak je citovaný údaj tak závažný, že nie je možné vynechať žiadne slovo z citovaného textu, citujeme nasledovne:

Príklad

Mládek (1992, s. 56) uvádza: „Jednou z hlavných charakteristík rozmiestnenia obyvateľstva na Zemi je mimoriadna nerovnomernosť.“

V prípade, že práca nebola ešte publikovaná, ale je akceptovaná príslušnou redakciou, cituje sa nasledovne:

Príklad

Jakál (v tlači) alebo (Jakál, v tlači).

Výsledná forma citovania v texte môže mať nasledovnú podobu:

Príklad

V zmysle Mládka (1992) možno konštatovať, že najväčší podiel prírastku obyvateľstva Slovenska pripadá na nížiny. Oproti tomu Bašovský a i. (1997, s. 63) tvrdí, že „najmä začiatok storočia znamenal pre tieto oblasti nepriaznivý stav“, čo potvrdzuje i Slavík (1998, s. 44).

Jednotlivé tituly sa v Zozname použitej literatúry uvádzajú v abecednom poradí. Sú usporiadané podľa prvého prvku (prvé písmeno priezviska autora. Pozor! Akademické tituly ani jeho krstné meno neuvádzame). V prípade, že autor v jednom roku publikoval niekoľko štúdií, postupnosť medzi nimi zabezpečujú písmená malej abecedy (a, b, c ... atď.) – k citácii a súčasne aj k bibliografickému odkazu sa k roku publikovania pripojí dané písmeno bez medzery.

Príklad

(Mládek, 1992a) alebo (Mládek, 1992b)

Pri používaní citácií a bibliografických odkazov sa používajú skratky (latinské, anglické a slovenské). Platí pravidlo, že pri publikovaní do titulu vydávaného v zahraničí sa používajú anglické (latinské) skratky; v slovensky písaných prácach používame v súlade s pravidlami pravopisu slovenské skratky (tab. č. 2).

Tab. č. 2 – Najčastejšie používané skratky pri citovaní a odkazoch literatúry

Skratka	pôvod	význam	slovenský preklad	slovenská skratka
N ^o /No	angl.	number	číslo	č.
vol.	lat./angl.	volume	zväzok	zv.
ed.	angl.	editor	redaktor	red.
P.S.	angl.	postscript	pod čiarou	–
et alibi	lat.	and elsewhere	tamtiež	–
pp.	angl.	pages	strany	s.
p.	angl.	page	strana	s.
et al.	lat.	and others	a iní/a kolektív	a i./a kol.
s.l.	lat.	sine loco	bez miesta vydania	b.m.
s.n.	lat.	sine nomine	bez názvu vydavateľstva	b.v.
s.a.	lat.	sine anno	bez roku vydania	b.r.

V prácach GO sa najčastejšie používajú bibliografické odkazy kníh (monografií), medzi ktoré patria i kartografické diela, ďalej odkazy časopisov a zborníkov (seriálových publikácií), príp. elektronických zdrojov (e-mail a internet).

V ostanom období sa množia práce, ktoré sa zaoberajú problematikou koncipovania bibliografického záznamu v zmysle STN ISO 690 – t. j. normy, ktorá definuje spôsob a formu zápisu konkrétneho titulu v zozname literatúry. Z viacerých vyberáme príspevky Dubcovej, Chrastinu a Kramárekovej (1998a, 1998b, 1999, 2003), Glváča a Majzlana (2001), Gondu (2003), či Púchovskej s Bugajovou (2002). Treba však podotknúť že predmetné tituly viac-menej vychádzajú z diela Katuščáka (1998), ktorý metodiku tvorby bibliografických záznamov podrobne rozpracoval – v kontexte predmetnej práce preto budeme postupovať i my.

□ **Knižné publikácie (monografie) – známa zodpovednosť**

- priezvisko autora, čiarka, medzera, meno – iniciála zač. písmena (písmo: **KAPITÁLKY + tučne**), bodka, medzera, rok vydania, bodka, medzera;
Pozor! Ak má monografia vedeckého redaktora, ktorý nesie hlavnú zodpovednosť za daný dokument, a ktorého meno je uvedené v technickej tiráži (údajoch na poslednej strane knihy), pred rokom vydania umiestnime skratku red, príp. jej cudzojazyčný ekvivalent v zátvore (tabuľka č. 2);
- celý *názov knihy (kurzívou)*, bodka, medzera, číslo vydania (1. vydanie sa píše len vtedy, ak je uvedené v knihe), bodka, medzera;
- miesto vydania, medzera, dvojbodka, medzera, vydavateľstvo, čiarka, medzera;
- rok vydania, bodka, medzera, rozsah (počet strán), medzera, písmeno „s”, bodka;
- medzera, štandardné číslo (veľkými písmenami ISBN; medzi číselným kódom pomlčky bez medzier); pri starších tituloch štandardné číslo nie je uvedené;
- v prípade správy z archívu Geofondu uvádzame číslo správy.

Príklad

KLINDA, J. – LIESKOVSKÁ, Z. a i. (red.). 2003. *Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2002.* 1. vyd. Bratislava : MŽP SR; Banská Bystrica : SAŽP, 2003. 248 s. ISBN 80-88833-38-8

MLÁDEK, J. 1995. *Základy geografie obyvateľstva.* 2. vyd. Bratislava : SPN, 1995. 159 s. ISBN 80-8046-21-7

WIEDERMANN, E. 2003. *Archeoenvironmentálne štúdie prehistorickej krajiny : Alebo o veciach často len tušených.* 1. vyd. Nitra : FF UKF, 2003. 138 s. ISBN 80-8050-596-9

Odkaz na monografiu bez uvedenia miesta vydania, vydavateľstva a roku vydania:

- používajú sa príslušné skratky v slovenskom (cudzom) jazyku (pozri tab. č. 2).

Príklad

MLÁDEK, J. [b.r.]. *Základy geografie obyvateľstva*. 2. vyd. [b.m.] : [b.v.], [b.r.]. 423 s. ISBN 80-8046-21-7

Odkaz na monografiu s uvedením niekoľkých miest publikovania a vydavateľov:

- príslušné údaje sa navzájom oddeľujú bodkočiarkou.

Príklad

MENCL, V. 1937. *Stredoveká architektúra na Slovensku I*. 1. vyd. Praha; Prešov : Čs. grafická unie, 1937. 471 s.

MLÁDEK, J. 1992. *Základy geografie obyvateľstva*. Bratislava : SPN; Košice : Vega, 1992. 233 s. ISBN 80-8046-21-7

Odkaz na dizertačnú prácu a internú štúdiu:

Príklad

CHRASTINA, P. 2004. *Vývoj krajiny Trenčianskej kotliny a jej horskej obruby*. dizertačná práca. Prešov : FHaPV PU, 2004. 175 s.

CHRASTINA, P. 2001. *Minerálne vody v západnej časti katastra Trenčianskych Mítc*. Interná štúdia. Nitra : FPV UKF, 2001. 57 s.

Odkaz na štúdiu a záverečnú správu z archívu Geofondu:

Príklad

GAZDA, Š. 1960. *Hydrochemický výskum minerálnych prameňov medzi H. Súčou a Bošáckou dolinou*. Štúdia. Bratislava : GÚDŠ, 1960. 9 s. (Geofond 6 862).

REBRO, A. a i. 1987. *Oblasť Trenčína – stolové minerálne vody : Vyhľadávací hydrogeologický prieskum, II. Podetapa*. Záverečná správa. Žilina : IGHP, 1987. 94 s. (Geofond 66 065).

Odkaz na časť monografie alebo príspevku do monografie:

- ak je meno vedeckého redaktora v technickej tiráži (údajoch na poslednej strane knihy) uvedené pred menami autorov jednotlivých kapitol/príspevkov postupujeme nasledovne: v inverzom slovoslede napíšeme priezvisko a meno autora a za ním skratku red., príp. jej cudzojazyčný ekvivalent (pozri tab. č. 2).

Príklad

FUSÁN, O. 1972. Geológia. In: LUKNIŠ, M. a i. *Slovensko 2 : Príroda*. Bratislava : Obzor, 1972, s. 19–123.

IZAKOVIČOVÁ, Z. – MIKLÓS, L. 2001. Krajinné plánovanie na Slovensku. In: DRDOŠ, J. – MICHAELI, E. (red.). *Geoekológia a environmentalistika : II. časť*. Prešov : FHaPV PU, 2001, s. 59–68. ISBN 80-8068-027-2

Pri dokumentoch, ktoré majú viac ako troch autorov sa môže citácia skratiť. Dve alebo viac mien navzájom sa môžu oddeliť pomlčkou s medzerami po oboch stranách pomlčky.

V prípade skrátenia stačí uviesť iba meno prvého autora a za ním skratku a iní/a kolektív (a i./ a kol.), resp. cudzojazyčný ekvivalent (tabuľka č. 2):

Príklad (uvedenie mien všetkých autorov knihy)

HARČÁR, J. – MICHAELI, E. – MATLOVIČ, R. – KANDRÁČOVÁ, V.

Príklad (úprava po skrátaní)

HARČÁR, J. a i.

Heslo encyklopédie sa cituje v texte rovnako ako predchádzajúce. Líši sa však bibliografický odkaz v zozname literatúry:

Príklad

HONZÁK, F. a i. 1995. *Evropa v proměnách staletí*. 3. vyd. Praha : Libri, 1995. Heslo Srbsko, s. 472–475.

□ Kartografické diela (atlasy a pod.) zaujímajú špecifické postavenie medzi monografiami, ale odkazy na ne sa budú od predchádzajúcich líšiť iba nepatrne. Vzhľadom na to, že v prácach GO sa často používa najmä informačná databáza Atlasu SSR a v ostatnom čase tiež Atlasu krajiny SR, jednotlivé formy odkazov bližšie špecifikujeme.

Odkaz na Atlas SSR (Atlas krajiny SR) ako celok:

- za menom autora sa uvádza skratka red. v zátvorke alebo jej cudzojazyčná forma (tabuľka č. 2);
- podstata takto riešeného odkazu je už ďalej analogická s monografiou.

Príklad

MAZÚR, E. (red.). 1980. *Atlas Slovenskej socialistickej republiky*. 1. vyd. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980. 296 s.

Odkaz na konkrétny kartografický výstup (mapu) z Atlasu SSR (iba príklad – bližšie pozri seriálové publikácie):

Príklad

ČEPELÁK, J. 1980. Živočíšne regióny. Mierka 1 : 1 000 000. In: *Atlas Slovenskej socialistickej republiky*. Red. E. Mazúr. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 93.

Odkaz na mapu z ľubovlného titulu:

Príklad

BIELY, A. (red.). 1996. *Geologická mapa Slovenskej republiky 1 : 500 000*. 1. vyd. Bratislava : MŽP SR; Geologická služba SR, 1996. ISBN 80-85314-53-3

BUDAY, T. a i. 1963. *Geologická mapa ČSSR 1 : 200 000 (M – 33 – XXX Gottwaldov)*. 3. vyd. Praha : Ústřední ústav geologický, 1963.

ČESKOSLOVENSKO : POLITICKO-ÚZEMNÉ ROZDELENIE. 1998. Mierka 1 : 2 000 000. In: *Atlas sveta pre každého*. Bratislava : Slovenská kartografia; VEB Hermann Haack Gotha, 1998, s. 32–33.

Bibliografický odkaz titulu s neznámou zodpovednosťou je založený na pravidle, pri ktorom sa v dokumente nenachádza meno autora alebo korporácie (spoločnosti/organizácie a pod.) zodpovednej za dielo. V tom prípade sa na prvom mieste odkazu umiestni jeho názov.

Príklad

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA TRENČIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA. 2003. Trenčín : Úrad Trenčianskeho samosprávneho kraja, 2003. 158 s.

STAVBA „KVAPKOVÁ ZÁVLAHA CHMEVNICE TRENČÍN – ZÁMOSTIE“. 2002.
Oznámenie : Verejná vyhláška. Trenčín : OÚ, odbor životného prostredia, 2002, 2 s. (č. F2001/02553-002/ŽPP)

ŠTATISTIKA INFORMUJE : KAPACITY CESTOVNÉHO RUCHU V OKRESE NITRA. 1995. Nitra : OOŠÚ SR, 1995. 9 s.

ÚZEMNÝ PLÁN VEĽKÉHO ÚZEMNÉHO CELKU NITRIANSKEHO KRAJA. 1997. Bratislava : AUREX, 1997. 235 s. ISBN 80-88716-21-7

□ Článok z novín, časopisu a zborníka – seriálové publikácie

Odkaz na seriálové publikácie má nasledovnú štruktúru:

- priezvisko, čiarka, medzera, iniciála zač. písmena mena autora (písmo: **KAPITÁLKY + tučne**), bodka;
- medzera, rok vydania, bodka, medzera, názov, bodka, medzera;
- In, dvojbodka, medzera, názov zdrojového dokumentu *kurzívou* (názov *novín/časopisu*);
- čiarka, medzera, ročník – skráteno roč. (napr. roč. 33), čiarka, medzera, rok vydania;

- čiarka, medzera, číslo – skrátené č. (napr. č. 4), čiarka, strana/y – skrátené s. (napr. s. 5–8); (medzi číslami strán pomlčku bez medzery), bodka;
- medzera, štandardné číslo (veľkými písmenami ISBN/ISSN; medzi číselným kódom pomlčky bez medzier); pri starších tituloch štandardné číslo nie je uvedené.

Príklad

URBÁNEK, J. 1994. Landscape – visual experience of space. In: *Geografický časopis*, roč. 46, 1994, č. 3, s. 241–253. ISSN 0016-7193

HAJTÁŠOVÁ, K. 1997. Povodeň júl 1997. In: *Vodohospodársky spravodajca*, roč. 40, 1997, č. 9, s. 11–13.

OPEVNENIE TRENČIANSKEHO HRADU STÁLE OHROZUJE MESTO. 2003. In: *Trenčianske noviny*, roč. 44, 2003, č. 10, s. 3. ISSN 0139-5068

Podnázov článku sa uvedie tým spôsobom, že za hlavným názvom sa umiestni dvojbodka s medzerami z oboch strán:

Príklad

RÝCHLA, H. 1998. Poznávame zložky životného prostredia : Radónové riziko. In: *Enviromagazín*, roč. 3, 1998, č. 4, s. 7

Ručenie za obsahovú a formálnu stránku zborníka obvykle preberá redaktor (red.). Túto skutočnosť je tiež potrebné zahrnúť do údajov, ale až za názvom:

Príklad

MUNZAR, J. – PAŘEZ, J. 1997. Historické povodně a jejich vliv na krajinu a sídla v dolním Poohří. In: *Historická geografie 29*. Red. E. Semotanová. Praha : HÚ AV ČR, s. 211–237. ISBN 80-85268-67-1

Nie každá seriálová publikácia (napr. zborník) vychádza pravidelne – ide o neseriálovú publikáciu:

Príklad

CHRISTINA, P. 2001. Minerálne vody – významný aspekt regionálnej histórie okresu Trenčín. In: *Nápoje v minulosti a prítomnosti Slovenska*. Red. J. Baďurík – P. Kónya – R. Pekník. Prešov : LANA, 2001, s. 67–85. ISBN 80-968312-4-0

LAUKO, V. 1995. Sekundárna štruktúra krajiny v oblasti kopaníc – výsledok adaptability človeka na prírodné prostredie. In: *Vybrané problémy súčasnej geografie a príbuzných disciplín*. Red. M. Trizna. Bratislava : PriF UK, 1995, s. 159–164.

□ Odkazy na informačné pramene v elektronickej forme

V ostatnom období výrazne stúpol význam elektronických médií ako zdroja aktuálnych informácií z rôznych oblastí života. Tieto dáta sú rovnocenné hore uvedeným dokumentom, pričom štruktúra ich záznamu je v zásade rovnaká. Okrem mena autora a názvu dokumentu je potrebné uviesť i lokáciu dokumentu (e-mailovú adresu, resp. URL – špecifikácia umiestnenia stránky Webu) ako aj dátum získania informácie (v poradí: rok, mesiac, deň).

Odkaz na informáciu z elektronickej pošty (e-mail):

Príklad

DÍREROVÁ, L. 1999. Správa o stave spracovania problematiky minerálnych prameňov SR v SAŽP. Osobná komunikácia. 1999-03-10. e-mail:direrova@sazp.sk

Odkaz na informáciu z www:

Príklad

BARANČOK, P. 1997. Flóra a vegetácia jako významné prvky prírodného prostredia ovplyvňujúce trvalo udržateľný rozvoj. In: *Acta Environ. Univ. Com. Supplement*. Bratislava : PriF UK, 1997. <http://www.fns.uniba.sk/prifuk/casopisy/envi/1997s/barancok.htm>. (2002-03-9)

VYHLÁŠKA MŽP SR č. 17/2003 Zb. čiastka 9, ktorou sa stanovujú národné prírodné rezervácie a uverejňuje zoznam prírodných rezervácií. <http://zbierka.sk/zz03-2017.pdf> (2004-02-02)

ZEMAN, M. a i. 1998. *Minerálne pramene Slovenskej republiky : okres Trenčín*. <http://www.sazp.sk/slovak/struktura/ceev/DPZ/pramene/tn/te-5.htm> (2003-06-26)

Prehľad literatúry i zoznam literatúry má obsahovať len tie literárne pramene (knihy, časopisy a pod.), ktoré autor použil v texte práce.

2.2.7.6 Úprava príloh

Prílohy v práci GO môžu mať rôzny kvalitatívny charakter, pričom sa obvykle nachádzajú za textom práce, zoznamom použitej literatúry a zoznamom príloh. Do príloh zaraďujeme zvyčajne plošne rozsiahlejšie materiály väčšie ako A4. Jednotlivé kategórie príloh (tabuľky, grafy, schémy, mapy, obrázky, fotografie) číslujeme zvlášť. Poradové číslo prílohy je totožné s citovaným číslom v texte, resp. s odkazom na číslo v prílohe (vzor: pozri prílohu č. 1, podľa prílohy č. 1, príloha č. 1).

Špecifickú pozornosť vyžaduje grafická úprava máp (Drápela, 1983). Kompozičnú stránku mapy (vyznačenie rámu mapy, umiestnenie názvu a

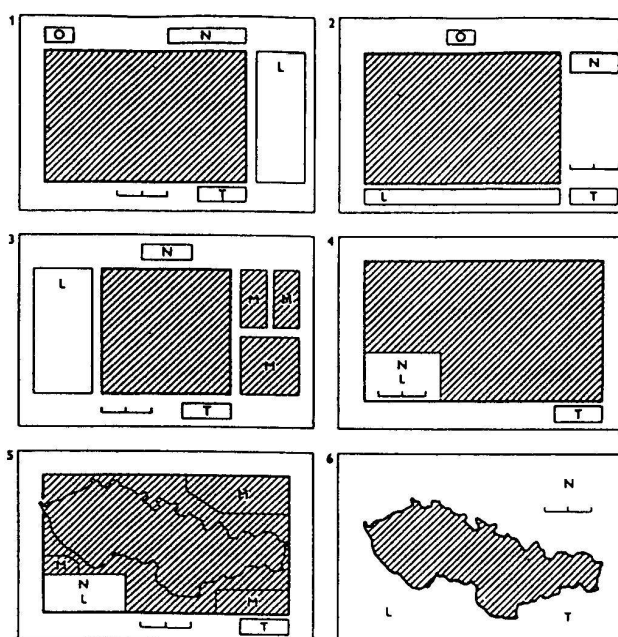
označenia mapy, mierky, legendy mapy, grafických a textových marginálií atď.) vyjadruje obr. č. 8.

Jednou z najťažších úloh pri tvorbe mapy je vypracovanie legendy. Pre jej tvorbu však platia určité všeobecné zásady. Legenda mapy musí byť:

- úplná, t. j. má obsahovať všetko z obsahu mapy a naopak, v legende konkrétnej mapy nesmú byť znaky, ktoré sa nevyskytujú v obsahu mapy,
- zrozumiteľná – využívať sa majú dohodnuté znaky,
- dobre čitateľná,
- v súlade s označovaním na mape – znaky v legende sa musia zhodovať so znakmi v obsahu mapy,
- zostavená v logicky usporiadaný systém znakov v rámci skupín, – zachovaná postupnosť znakov – t. j. najprv sa uvedú znaky bodové, potom líniové a plošné.

Pomerne častým nedostatkom fotografických príloh, resp. obrázkov, je obyčajne popisný (až žánrový) text pod jednotlivými fotografiami, ktorý nevystihuje podstatu zobrazeného javu, resp. jav popisovaný textom sa na fotografii ani nenachádza. Fotografie majú príslušnú problematiku výstižne vizuálne dokumentovať a tomu musí preto zodpovedať aj text, ktorý by mal byť

Obr. č. 8 – Ukážky riešenia tzv. zrkadla mapových listov (Drápela, 1983)

N – názov, O – označenie (číslo) mapového listu, L – legenda, M – grafické a textové marginálie, T – autor mapy, resp. zdroj mapy

svojím obsahom geografický. Fotografie majú mať iba dokumentačný charakter a nemôžu byť ťažiskom práce. Taktiež každá fotografia má mať svoje číslo, názov, sprievodný text ako i meno jej autora. Mali by byť na zodpovedajúcej technickej úrovni, pretože v opačnom prípade prácu znehodnocujú. Veľký význam však majú pri vlastnom terénnom výskume, hlavne v kategórii D.

2.2.7.7 Netradičné prílohy prác

V súčasne rýchle sa meniacej dobe sa objavujú i nové médiá, ktorých využitie má charakter netradičnej dokumentácie práce GO. Patria k nim predovšetkým CD-ROMy, ktoré umožňujú predovšetkým vizuálnu prezentáciu problematiky prostredníctvom PowerPoint-u, jej spracovanie v konkrétnom území v reálnom čase, resp. v rôznych časových etapách s okamžitým a celoplošným pôsobením na prijímateľov (od publika až po porotu). Kvalita týchto prezentácií je po technickej i obsahovej úrovni rôzna, obyčajne zodpovedá miere vedomostí a technickým možnostiam autora.

2.3 Hodnotenie jednotlivých častí práce

Hodnotenie súťaže v GO na stredných školách je tvorené tromi zložkami:

- a) hodnotením písomnej práce,
- b) hodnotením prezentácie a obhajoby prác,
- c) hodnotením testu vedomostí z geografie.

Každý študent teda prezentuje nielen kvalitu svojej práce, ale aj svojich vedomostí v zmysle učebných osnov geografie na jednotlivých typoch škôl.

2.3.1 Hodnotenie písomnej práce

Do súťaže študent odovzdáva prácu v jednom exemplári, avšak vypracovať by ju mal vo dvoch (i pre seba, aby ju napr. mohol mať k dispozícii na obhajobe).

Hodnotenie textu prác vychádza z komplexnosti spracovania témy a jej obsahovej úplnosti resp. hĺbky spracovania, kvality a množstva citovania, kvality príloh, originality spracovania atď. Recenzent práce by vo svojom posudku mal prezentovať pozitívne i negatívne stránky práce. Oceniť pozitíva práce znamená motivovať študenta do ďalšej činnosti, upozorniť na rezervy (resp. negatíva) znamená pomôcť problémy odstrániť, skvalitniť a rozšíriť možnosti rozpracovania práce v budúcnosti.

Je vhodné, aby sa po skončení súťaže školiteľ i študent k posudku ešte raz vrátili a vzájomne ho prekonzultovali (hlavne pokiaľ ide o študentov I. – III. ročníka).

Za prácu môže autor získať maximálne v školskom kole 100 bodov, v krajskom a slovenskom kole 70 bodov.

2.3.2 Hodnotenie prezentácie a obhajoby práce

Súčasťou GO je aj prezentácia a obhajoba práce. Uskutočňuje sa pred komisiou expertov – odborníkov. Realizuje sa nasledovným spôsobom:

1. predstavenie autora práce predsedom komisie,
2. autor práce prednesie tézy svojej práce (prezentácia by nemala presiahnuť 10 min.), ktoré môže doplniť diapozitívami, transparentnými fóliami, mapami, videozáznamom, prezentácia môže byť pripravená aj v Powerpointe. V obhajobe zdôvodní výber témy, stručne zhodnotí literatúru a pramene, poukáže na spôsob spracovania práce, jej štruktúru, vlastný samostatný prístup k práci, ako i na dosiahnuté výsledky a ich aplikáciu pre prax,
3. je prečítaný posudok recenzenta (oponenta),
4. autor práce reaguje na pripomienky recenzenta, odpovedá na otázky v diskusii a pod., t. j. pri obhajobe musí autor dokázať, že problematike práce plne rozumie.

Pri obhajobe sa hodnotí koncepcia prejavu, vyjadrovanie myšlienok, technika prednesu, reakcie na položené otázky, celkový prejav študenta. Za obhajobu práce môže autor získať max. 15 bodov v krajskom i slovenskom kole.

Pri hodnotení práce GO a jej obhajoby je možné postupovať podľa nasledovného návrhu hodnotenia:

1. Text práce (vrátane jej jazykového a technického spracovania)
  - 55 – 45 b. veľmi dobrá
  - 44 – 35 b. dobrá
  - 34 – 25 b. priemerná
  - 24 – 1 b. podpriemerná
2. Prílohy (vrátane ich technického spracovania)
  - 10 – 9 b. rôznorodý vhodný dokumentačný materiál s textami a odbornou interpretáciou
  - 8 – 7 b. rôznorodý vhodný dokumentačný materiál s textami bez interpretácie
  - 6 – 5 b. hlavne obrázky s textom, interpretované
  - 4 – 3 b. hlavne obrázky s textami, neinterpretované
  - 2 – 1 b. hlavne obrázky bez textu, neinterpretované
  - 0 b. bez príloh
3. Literatúra
  - 5 b. odborná, vhodná, citovaná
  - 4 b. odborná, vhodná, necitovaná
  - 3 b. populárna, vhodná, citovaná
  - 2 b. populárna, vhodná, necitovaná
  - 1 b. nevhodná (iná), citovaná
  - 0 b. nevhodná, necitovaná, bez literatúry
4. Prezentácia práce a jej obhajoba
  - 15 – 11 b. veľmi dobrá
  - 10 – 6 b. dobrá
  - 5 – 1 b. slabá

2.3.3 Hodnotenie testu vedomostí

Popri samotnej práci každý jej autor prezentuje i mieru vlastných geografických znalostí.

V závislosti od typu školy, z ktorej študent prichádza, vypracováva test vedomostí spolu s riešením grafických úloh (veľmi často sú to tzv. slepé mapy) z učiva v zmysle platných učebných osnov predmetu geografia. Spravidla sa hodnotí každá správna odpoveď hodnotou 0,5 bodu.

Za test v krajskom kole je možné získať maximálne 30 bodov, v slovenskom kole 50 bodov.

Prax však paradoxne ukazuje, že i v prípade kvalitných práce, resp. obhajob, pre celkové umiestnenie v súťaži je veľmi často rozhodujúci práve výsledok testu.

2.4 Spracovanie výsledkov súťaže

Po absolvovaní všetkých častí súťaže nasleduje neverejná porada komisie, kde sa všetky výsledky spracujú (celková štruktúra bodového hodnotenia súťaže GO je uvedená v tab. č. 3) a pripraví sa podklady pre vyhlásenie výsledkov.

Tab. č. 3 – Bodové hodnotenie súťaže GO na SŠ

	Školské kolo GO	Krajské kolo GO	Celoštátne kolo GO
1. Práca spolu	100	70	70
- text	85	55	55
- prílohy	10	10	10
- literatúra	5	5	5
2. Prezentácia a obhajoba práce	–	15	15
3. Test	–	30	50
Spolu v súťaži	100	115	135

Slovenskí stredoškólači si môžu svoje sily zmerať už aj v kole medzinárodnom. Piata Medzinárodná geografická olympiáda sa 5. – 10. 8. 2004 uskutočnila v poľskom prístavnom meste Gdynia (bližšie na www.geocompetition.org). Bližšie informácie je možné nájsť aj v informačnom bulletinu Geografickej olympiády GeoSpravodaj 1/2004.

3 GEOGRAFICKÁ OLYMPIÁDA V MÉDIÁCH

Informácie o Geografickej olympiáde je možné získať prostredníctvom viacerých médií.

Na internete je možné vo vzťahu k súťaži relevantné informácie nájsť na www.iuventa.sk. V menu „Predmetové olympiády a postupové súťaže“ je vhodné pozornosť venovať nasledovným hyperlinkám:

1. Geografická olympiáda
2. Adresár osôb zodpovedných na úrovni KŠÚ za oblasť súťaží
3. Dokumenty – Smernica Ministerstva školstva SR, Metodické pokyny pre organizovanie POPS Iuventou, Výsledky celoštátnych kôl súťaže, Termínovník, Výsledky slovenských účastníkov na medzinárodných olympiádach v r. 2004.

Výsledky krajských kôl súťaže bývajú uverejnené aj na www stránkach katedier geografie jednotlivých univerzít, na ktorých pracujú predsedovia krajských komisií.

Z publikácií primárne venovaných Geografickej olympiáde je potrebné upozorniť na nasledovné tituly:

1. DUBCOVÁ, A. – KRAMÁREKOVÁ, H. (RED.). 1998. *Geografia v otázkach a úlohách (Zbierka úloh a otázok GO pre ZŠ a I. st. OGY, šk. r.1993/94 – 1997/98)*. 1. vyd. Nitra : Enigma, 1999. 365 s. ISBN 80-85471-63-9.
2. LIKAVSKÝ, P. – ZAŤKOVÁ, M. – DUBCOVÁ, A. – CHRASTINA, P. – KRAMÁREKOVÁ, H. A I. 2000. *Geografia v otázkach a úlohách (Zbierka vybraných otázok a úloh GO pre SŠ, šk. r. 1991 – 1998 & Metodické pokyny na vypracovanie písomných súťažných prác)*. 1. vyd. Nitra : Enigma, 2000. 277 s. ISBN 80-85471-79-5.

Pre potreby regionálnych komisií GO ZŠ a OGY vychádzajú zbierky otázok a úloh využiteľné pri tvorbe časti testov venovaných miestnej krajine. Zaradiť k nim môžeme napr.:

1. KRAMÁREKOVÁ, H. – DUBCOVÁ, A. – AHLERSOVÁ, A. 2001. *Geografia – zbierka úloh a otázok GO o miestnej krajine*. 2. vyd. Nitra : Enigma, 2001. 74 s. ISBN 80-85471-53-1.
2. MADZIKOVÁ, A. – KANCÍR, J. – ZLACKÁ, A. 2003. *Geografia okresu Prešov – námety na úlohy pre GO ZŠ A OGY k miestnemu regiónu*. 1. vyd. Prešov : MC Prešov a katedra geografie a GE FHPV PU, 2003. 41 s. ISBN 80-8045-286-5.

Z účelových materiálov vydaných pre GO spomenieme nasledovné tituly.

1. GURŇÁK, D. (red.). 2003. *30 rokov Geografickej olympiády*. 1. vyd. Bratislava : Iuventa, 2003. 55 s. ISBN 80-8072-007-X.
2. GeoSpravodaj – informačný bulletin Slovenskej komisie GO. SK GO a Iuventa, Karloveská 64, 842 58 Bratislava 4.

Hodnotenia celoštátnych kôl súťaže spolu s výsledkami sú pravidelne uverejňované aj časopise Geografia – časopise pre ZŠ, SŠ a VŠ (Geo-servis, P.O.Box 241, 850 00 Bratislava 5).

4 ZÁVER

Geografická olympiáda je jednou z atraktívnych foriem mimoškolskej činnosti. Každoročne sa do nej len na úrovni školských kôl zapájajú tisíce žiakov a študentov.

Účastníkom poskytuje možnosti získania nových skúseností, vedie ich k formulovaniu vlastných myšlienok, ku kultivovaniu návykov pri prezentovaní nielen výsledkov vlastnej práce i vlastných názorov.

Geografická olympiáda nie zanedbateľnou mierou prispieva aj k posilňovaniu geografického a environmentálneho vedomia mladej generácie, čím podporuje aj všefudské zásady a princípy vyjadrené v stratégii trvalo udržateľného rozvoja na Zemi.

ZOZNAM LITERATÚRY

- AFRIKA, AUSTRÁLIA, OCEÁNIA – ZOŠITOVÉ ATLASY PRE ZÁKLADNÉ A STREDNÉ ŠKOLY. 1995.** Harmanec : VKÚ, š. p., 1995. 16 s. ISBN 80-8042-005-X.
- ÁZIA – ZOŠITOVÉ ATLASY PRE ZÁKLADNÉ A STREDNÉ ŠKOLY. 1995.** Harmanec : VKÚ, š. p., 1995. Harmanec. 20 s. ISBN 80-8042-004-1.
- AMERIKA – ZOŠITOVÉ ATLASY PRE ZÁKLADNÉ A STREDNÉ ŠKOLY. 1995.** Harmanec : VKÚ, š. p., 1995. 24 s. ISBN 80-8042-003-3.
- DRÁPELA, V. M. 1983.** *Vybrané kapitoly z kartografie.* Vysokoškolské učebné texty. 1 vyd. Brno : PvF UJEP, 1983. 128 s. ISBN 17-145-83
- DUBCOVÁ, A. – CHRASTINA, P. – KRAMÁREKOVÁ, H. 2003.** *Vademecum literárnej a vedeckej činnosti geografa.* 3. dopl. vyd. Nitra: FPV UKF, 2003. 39 s. ISBN 80-8050-273-0
- DUBCOVÁ, A. – CHRASTINA, P. – KRAMÁREKOVÁ, H. 1999.** *Vademecum literárnej a vedeckej činnosti geografa.* 2. vyd. Nitra : FPV UKF, 1999. 37 s. ISBN 80-8050-273-0
- DUBCOVÁ, A. – CHRASTINA, P. – KRAMÁREKOVÁ, H. 1998a.** *Vademecum literárnej a vedeckej činnosti geografa.* 1. vyd. Nitra : UKF, 1998. 34 s. ISBN 80-8050-212-9
- DUBCOVÁ, A. – CHRASTINA, P. – KRAMÁREKOVÁ, H. 1998b.** *Ako tvoriť prácu geografickej olympiády.* 1. vyd. Trenčín : KCVČ – KÚ, 1998. 30 s.
- DUBCOVÁ, A. – KRAMÁREKOVÁ, H. (RED.) 1998.** *Geografia v otázkach a úlohách (Zbierka úloh a otázok GO pre ZŠ a I. st. OGY, šk. r.1993/94 – 1997/98).* 1. vyd. Nitra: Enigma, 1999. 365 s. ISBN 80-85471-63-9
- EURÓPA – ZOŠITOVÉ ATLASY PRE ZÁKLADNÉ A STREDNÉ ŠKOLY. 1995.** Harmanec : VKÚ, š. p., 1995. 24 s. ISBN 80-8042-001-7

- GLVÁČ, M. – MAJZLAN, O. 2001.** *Diplomová práca, ako na to?* 1. vyd. Bratislava : Oikos-Lumon, 2001. 38 s. ISBN 80-968535-0-3
- GONDA, V. 2003.** *Ako napísať a úspešne obhájiť diplomovú prácu.* 4. dopl. a preprac. vyd. Bratislava : ELITA, 2003. 124 s. ISBN 80-8044-076-X
- GURŇÁK, D. (RED.) 2003.** *30 rokov Geografickej olympiády.* 1. vyd. Bratislava : Iuventa, 2003. 55 s. ISBN 80-8072-007-X
- GEOSPRAVODAJ** – informačný bulletin Slovenskej komisie GO. SK
GO a Iuventa. Bratislava : Iuventa.
- HOJOVEC, V. a i. 1987.** *Kartografie.* 1. vyd. Praha : GKP, 1987. 660 s.
- IVANIČKA, K. 1971.** *Úvod do ekonomicko-geografického výskumu.* 1. vyd. Bratislava : SAV, 1971. 376 s. ISBN 71-022-71
- KATUŠČÁK, D. 1998.** *Ako písať vysokoškolské a kvalifikačné práce : Ako písať seminárne a ročníkové práce, práce študentskej vedeckej a odbornej činnosti, diplomové, záverečné a atestačné práce a dizertácie.* 2. dopl. vyd. Bratislava : Stimul, 1998. 117 s. ISBN 80-85697-82-3
- KOREC, P. 1994.** *Ekonomická geografia I. Vysokoškolské skriptá.* 1. vyd. Bratislava : PriF UK, 1994. 158 s. ISBN 80-223-0155-8
- KRAMÁREKOVÁ, H. – DUBCOVÁ, A. – AHLERSOVÁ, A. 2001.** *Geografia – zberka úloh a otázok GO o miestnej krajine.* 2. vyd. Nitra : Enigma, 2001. 74 s. ISBN 80-85471-53-1
- LIKAVSKÝ, P. – ZAŤKOVÁ, M. – DUBCOVÁ, A. – CHRASTINA, P. – KRAMÁREKOVÁ, H. a i. 2000.** *Geografia v otázkach a úlohách (Zbierka vybraných otázok a úloh GO pre SŠ, šk. r. 1991 – 1998 & Metodické pokyny na vypracovanie písomných súťažných prác).* 1. vyd. Nitra : Enigma, 2000. 277 s. ISBN 80-85471-79-5
- MADZIKOVÁ, A. – KANCÍR, J. – ZLACKÁ, A. 2003.** *Geografia okresu Prešov – námety na úlohy pre GO ZŠ A OGY k miestnemu regiónu.* 1. vyd. Prešov : MC Prešov a katedra geografie a GE FHPV PU, 2003. 41 s. ISBN 80-8045-286-5
- PÚCHOVSKÁ, V. – BUGAJOVÁ, E. 2002.** *Metodická príručka stredoškolskej odbornej činnosti.* 1. vyd. Bratislava : ŠIOV, 2002. 50 s.
- SLOVENSKÁ TECHNICKÁ NORMA STN ISO 690 : Dokumentácia, bibliografické odkazy (obsah, forma a štruktúra).** 1998. Bratislava : ÚNMŠ SR, 1998.
- SLOVENSKÁ REPUBLIKA – ZOŠITOVÉ ATLASY PRE ZÁKLADNÉ A STREDNÉ ŠKOLY. 1995.** Harmanec : VKÚ, š. p., 1995. 24 s. ISBN 80-8042-000-9.
- SLOVENSKO – ZEMEPISNÝ ATLAS. 1999.** Bratislava : MAPA Slovakia, s.r.o., 1999. 41 s. ISBN 80-88716-57-8.
- SVET – ZOŠITOVÉ ATLASY PRE ZÁKLADNÉ A STREDNÉ ŠKOLY. 1995.** Harmanec : VKÚ, š. p., 1995. 20 s. ISBN 80-8042-002-5.
- ŠKOLSKÝ ATLAS – EURÓPA. 2001.** Harmanec : VKÚ, š. p., 2001. 48 s. ISBN 80-8042-228-1.
- ŠKOLSKÝ ATLAS – SLOVENSKÁ REPUBLIKA. 1997.** Harmanec : VKÚ, š. p., 1997. 48 s. ISBN 80-8042-156-0.

- ŠKOLSKÝ ATLAS – SVET. 2000.** Harmanec : VKÚ, š. p., 2000. 48 s. ISBN 80-8042-227-3.
- ŠKOLSKÝ ATLAS – ZEM – KRAJINA – ČLOVEK – MAPA. 1998.** Harmanec : VKÚ, š. p., 1998. 16 s. ISBN 80-8042-153-6.
- ŠKOLSKÝ ATLAS – ŽIVOTNÉ PROSTREDIE. 1998.** Harmanec : VKÚ, š. p., 1998. 16 s. ISBN 80-8042-154-4.
- ŠKOLSKÝ ATLAS SVETA. 1997.** 2. vyd. Harmanec : VKÚ, š. p., 1997. 148 s. ISBN 80-8042-205-2.
- VIŠŇOVSKÝ, L. 1994.** *Metodika diplomovej práce.* Vysokoškolské učebné texty. 1. vyd. Banská Bystrica : PF UMB. 1994, 46 s. ISBN 80-85162-67-9
- VŠEOBECNÝ ZEMEPIS – ZOŠITOVÉ ATLASY PRE ZÁKLADNÉ A STREDNÉ ŠKOLY. 1995.** Harmanec : VKÚ, š. p., 1995. 16s. ISBN 80-8042-006-8.

ZOZNAM PRÍLOH

- Príloha č. 1 – Obálka práce Geografickej olympiády
Príloha č. 2 – Titulná strana práce Geografickej olympiády
Príloha č. 3 – Ukážky testov ZŠ, OGY a SŠ
Príloha č. 4 – Adresár krajských komisí Geografickej olympiády

Príloha č. 1 – Obálka práce Geografickej olympiády

Gymnázium Janka Kráľa, Zlaté Moravce

Geografická olympiáda

Šk. rok: 2004/05

**Marta Vráblová
I. C**

Príloha č. 2 – Titulná strana práce Geografickej olympiády

Gymnázium Janka Kráľa, Zlaté Moravce

**Náučné chodníky na Slovensku
(Práca Geografickej olympiády – kategória C)**

Školiteľ: titul a meno učiteľa geografie

Príloha č. 3 – Ukážky testov pre ZŠ, OGY a SŠ

Písomné testy vedomostí sú súčasťou každého kola GO na všetkých úrovniach – od školského až po medzinárodné.

Obsahové zameranie testov pre ZŠ a OGY je vždy na začiatku školského roka zverejnené prostredníctvom informačného letáku, v prípade SŠ sa testuje vždy učivo príslušného ročníka a ročníkov predchádzajúcich – podľa typu SŠ. Poznatky súťažiacich sa testujú rôznymi formami. Zaraďujeme k nim napr. otvorené i uzatvorené otázky, rôzne doplňovačky, krížovky s hľadáním tajničky, vytváranie dvojíc, resp. trojíc súvisiacich pojmov, určovanie správnosti výrokov, práca s topografickou mapou a atlasom, výpočty súvisiace s mierkou mapy a azimutmi, dopĺňanie obrysových máp a pod. Autori testov sa vždy snažia v maximálnej miere dodržať princíp vekuprimeranosti foriem otázok a úloh.

Táto časť prílohy z priestorových dôvodov prináša iba ukážky vybraných testov, pretože sú im venované samostatné zbierky (bližšie v kapitole 3).

CELOŠTÁTNE KOLO GEOGRAFICKEJ OLYMPIÁDY PRE ZŠ A OGY**32. ročník, školský rok 2003/2004****Písomný test pre 7. ročník ZŠ – kategória G****Monotematická* a teoretická časť**

*1. Začiatky automobilového priemyslu sú v Európe. Prvé auto zostrojil Karl ..... roku 1885. Nemalo väčšiu rýchlosť než 16 km/h.

*2. Najdlhší most, upevnený na dvoch pilieroch je znovu v Európe a jeho názov je Humber Bridge vo..... Jeho dĺžka je 1401 m. Najdlhší tunel je v Ázii, má názov Seikan a je v ..... meria 53,85 km. Najdlhší vodný kanál je Suezský prieplav v ..... Meria 161,9 km.

*3. Až do r. 1908 bol automobil do veľkej miery hračkou najvyšších spoločenských vrstiev. V októbri 1908 sa táto situácia prudko zmenila zásluhou amerického priemyselníka Henryho ..... (1863 – 1947), ktorý zaviedol sériovú výrobu automobilov.

4. Doplň nasledujúce vety:

- a) Povrch Južnej Ameriky je prevažne .....
b) Najväčšie nížiny v Južnej Amerike sú: ....., ... a .....

5. Amerika jej oddelená od Ázie ..... prielivom. V roku 1914 bol vybudovaný prieplav, ktorý skraca cestu z východného pobrežia

na západné pobrežie Severnej Ameriky. Je to .....
prieplav, ktorý spája dva oceány, a to ..... a .....

6. Vytvor správne dvojice:

A. Surinam, Guayana	1. meď
B. Venezuela	2. striebro
C. Chile	3. bauxit
D. Peru	4. ropa

Správne dvojice: A....., B....., C....., D.....

7. Rozhodni, či sú nasledujúce vety pravdivé (P) alebo nepravdivé (N):

- Najväčšia časť ázijského svetadiela sa rozprestiera v miernom pásme. ....
- Zimný monzún prináša na pevninu zrážky. ....
- Miesta s rovnakou zem. šírkou sú v Sev. Amerike teplejšie ako v Európe. ....

8. Doplň vety:

- Oceániu možno podľa prírodných podmienok rozdeliť na:
- čierne ostrovy, čiže .....
- malé ostrovy, čiže .....
- mnohé ostrovy, čiže .....
- Plošne najväčšie ostrovy v Oceánii sú ostrovy ..... pôvodu.
- Najviac ostrovov v Oceánii je vytvorených .....
- Pôvodní obyvatelia Nového Zélandu sa volajú .....

9. Pozdĺž východného pobrežia Austrálie sa rozkladá pásma vrásových pohorí, nazývaných ..... Ich najvyššou časťou je pohorie .....

10. Doplň chýbajúce výrazy:

- miešanec černoča a beloča je .....
- miešanec beloča a indiána je .....
- miešanec indiána a černoča je .....

11. Doplň nasledujúce vety:

V Kanade sú dva úradné jazyky. Je to ..... a .....
jazyk. Toronto je jedným z centier používania ..... jazyka a Montreal je
druhým najväčším mestom, kde sa používa ..... jazyk.

12. Doplň vetu:

Ameriku objavil v roku ..... taliansky cestovateľ v službách
Španielska ....., avšak prví Európania, ktorí v 11. storočí prekonali
Atlantický oceán, boli .....

13. Z uvedených pojmov vytvor správne dvojice:

jazero, vodopády, plošina, Ontáριο, Iguacú, Rio Grande, Mato Grosso, rieka.

..... – ..... – .....

14. V USA sa na pestovanie určitej plodiny vytvorili pásma. Pomenuj ich:

a) ..... b) ..... c) .....

Monotematická a teoretická časť – odpovede (spolu 50 b.)

- *1. Karl Benz 2 b.
- *2. vo Veľkej Británii, v Japonsku, v Egypte 6 b.
- *3. Henryho Forda 2 b.
- 4. nížinatý, Amazonská, Orinocká, Laplatská 4 b.
- 5. Beringov prieliv, Panamský prieplav, Tichý, Atlantický 4 b.
- 6. A3, B4, C1, D2 4 b.
- 7. a) P, b) N, c) N 3 b.
- 8. a) Melanézia, Mikronézia, Polynézia, b) pevninského pôvodu, c) koralmi, d) Maori 6 b.
- 9. Veľké predelové pohorie, Austrálske Alpy 2 b.
- 10. a) mulat, b) mestic, c) zambo 3 b.
- 11. anglický jazyk a francúzsky, anglického, francúzskeho 4 b.
- 12. 1492, Krištof Kolumbus, Vikingovia 3 b.
- 13. Ontáριο – jazero, Iguacú – vodopády, Rio Grande – rieka, Mato Grosso – plošina 4 b.
- 14. a) bavlníkové, b) kukuričné, c) pšeničné 3 b.

CELOŠTÁTNE KOLO GEOGRAFICKEJ OLYMPIÁDY PRE ZŠ A OGY

32. ročník, školský rok 2003/2004

Písomný test pre 7. ročník ZŠ – kategória G

Praktická časť

1. Zisti štáty, v ktorých sa pretínajú tieto súradnice:

a) 65° s. š., 19° z.d. .... b) 61° s.š., 60° v.d. ....

c) 8° s. š., 65° z.d. .... d) 1° s.š., 37° v.d. ....

2. Doplň správne údaje do tabuľky:

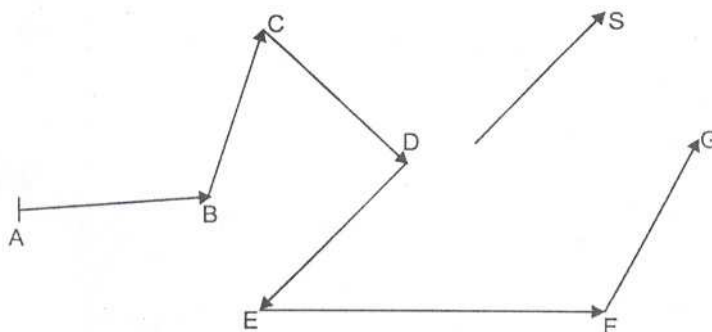
Mierka mapy	1 cm na mape je v skutočnosti	1 km v skutočnosti je na mape
a) 1 : 10 000	..... m	..... cm
b)	500 m	..... cm
c)	..... km	1 mm

3. Zisti, aká bude vzdialenosť bodov A, B na mapách s nasledujúcimi mierkami, keď skutočná vzdialenosť bodov A, B je 2 km:

- a) 1 : 10 000 – ..... cm   b) 1 : 25 000 – ..... cm
 c) 1 : 50 000 – ..... cm   d) 1 : 200 000 – ..... cm
 e) 1 : 500 000 – ..... cm   f) 1 : 1 000 000 – ..... cm

4. Dopíš údaje do tabuľky o smere a dĺžke pochodu, keď je náčrt v mierke 1 : 25 000.

	Azimut v °	Skutočná vzdialenosť v m
A – B		
B – C		
C – D		
D – E		
E – F		
F – G		

5. Vyhľadaj a napíš názov polostrova, ktorý je v Eurázii:
 a) najzápadnejší ..... b) najvýchodnejší .....
 c) najjužnejší ..... d) najsevernejší .....

6. Podľa mapy Južnej Ameriky vypočítaj priamu vzdialenosť medzi hlavnými mestami Venezuely a Peru:

- a) hlavné mesto Venezuely je ..... b) hlavné mesto Peru je .....
 c) vzdialenosť medzi hlavnými mestami je ..... km

7. Aký azimut bude mať trasa smeru:

- a) západného ..... b) východného .....
 c) južného ..... d) severného .....

8. Podľa mapy USA v Atlase sveta zisti, na ktorých riekach ležia tieto mestá:

- a) Sacramento ..... b) New Orleans .....
 c) Vancouver ..... d) Minneapolis .....
 e) Kansas City .....

9. Podľa mapy podnebných pásiem urči studené morské prúdy v blízkosti púští:
 a) Atacama ..... b) Namib ..... c) západná časť Sahary .....
10. Lietadlo pristálo núdzovo na pevnine. Hlásí zemepisnú polohu 51° sev. zem. šírky a 17° vých. zem. dĺžky. Zisti:
 a) v ktorom štáte lietadlo pristálo .....,
 b) pri ktorom veľkom meste to bolo .....,
 c) ktorá rieka preteká mestom .....

Praktická časť – odpovede (spolu 50 b.)

1. a) Island, b) Rusko, c) Venezuela, d) Keňa	4 b.
2. a) 100 m, 10 cm, b) 1 : 50 000, 2 cm, c) 1 : 1 000 000, 10 km	6 b.
3. a) 20 cm, b) 8 cm, c) 4 cm, d) 1 cm, e) 0,4 cm, f) 0,2 cm	6 b.
4. A–B – 42°, 650 m; B–C – 334°, 575 m; C–D – 90°, 650 m; D–E – 180°, 675 m; E–F – 45°, 1125 m; F–G – 343°, 650 m (tolerancia ± 3°, ± 25 m)	12 b.
5. a) Pyrenejský, b) Čukotský, c) Malajský, d) Tajmír	4 b.
6. a) Caracas, b) Lima, c) 2800 km (tolerancia ± 40 km)	3 b.
7. a) 270°, b) 90°, c) 180°, d) 360° (0°)	4 b.
8. a) Sacramento, b) Mississippi, c) Fraser, d) Minnesota-Mississippi, e) Misouri	5 b.
9. a) Peruánsky (Humboldtov), b) Benguelský, c) Kanársky	3 b.
10. a) Poľsko, b) Wroclaw (Vratislav), c) Odra	3 b.

Autor: PaedDr. Ján Veselovský

Recenzenti: RNDr. Alena Dubcová, CSc., RNDr. Hilda Kramáreková

Vydala: Iuventa, Bratislava 2004

CELOŠTÁTNE KOLO GEOGRAFICKEJ OLYMPIÁDY PRE ZŠ A OGY

32. ročník, školský rok 2003/2004

Písomný test pre kvartu OGY – kategória F

Monotematická* a teoretická časť

*1. Priradi jednotlivé druhy dopravy (cestná, železničná, potrubná, lodná, letecká doprava) k nasledovným pojmom:

- a) rikša – ....., b) Concorde – .....,
 c) TGV – ....., d) džunka – .....,
 e) Družba, Adria – ....., f) remorkér – .....

*2. Ku známym svetovým turistickým centrá, resp. oblastiam napíš krajiny, v ktorých sa nachádzajú:

- a) pláž Copacabana – ....., b) Chamonix – .....,
 c) Galapágy – ....., d) pláž Waikiki – .....

3. Napíš, ktoré slovenské rieky pretekajú týmito mestami:

- a) Brezno – ....., b) Michalovce – .....,
c) Čadca – ....., d) Púchov – .....,
e) Partizánske – .....

4. Zakrúžkuj, či je daný výrok pravdivý – P alebo nepravdivý – N. Ak je nepravdivý, napíš aj správne riešenie.

- a) Čierny a Biely Váh sa zlievajú pri Kraľovanoch. P/N .....
b) Vodná nádrž Pálmanská Maša leží na rieke Hnilec. P/N .....
c) Jaskyňa Driny sa nachádza v Považskom Inovci. P/N .....
d) Prešov je počtom obyvateľov druhým najväčším mestom na Slovensku.
P/N .....
e) V polovici 19. storočia sa stolice na území dnešného Slovenska zmenili na župy.
P/N .....
f) Vo Zvolenskej kotline sa nachádzajú kúpele Valaská a Kováčová.
P/N .....

5. Zoraď moria (Balské, Jadranské, Severné, Čierne) podľa vzdialenosti od hraníc Slovenska. Začni najbližším morom:

1. .... 2. ....
3. .... 4. ....

6. K jednotlivým prírodným krajinám prirad' typické plodiny: podzemnica olejná, bavlník, palma ťatľová, banánovník, vinič, kakaovník, olivovník, pšenica (za každé nesprávne priradenie sa Ti 1 bod odpočíta).

- a) dažďový les – .....
b) savana – .....
c) púšť – .....
d) subtropická krajina – .....
e) step – .....

7. Zostav z nasledujúcich geografických pojmov trojice:

Namib, Arabský polostrov, rieka Orinoco, Údolie smrti, Tibet, Etiópska vysočina, Aljaška, rieka Kongo, Montevideo, Hurónske jazero, Patagónia, Istanbul.

..... – ..... – .....
..... – ..... – .....
..... – ..... – .....
..... – ..... – .....

8. Koľko obyvateľov mala Bratislava v roku 2001? Zakrúžkuj správnu odpoveď:

- a) 236 093   b) 547 613   c) 428 672

Monotematická a teoretická časť – odpovede (spolu 50 b.)

1. a) cestná, b) letecká, c) železničná, d) lodná, e) potrubná, f) lodná 6 b.
2. a) Brazília, b) Francúzsko, c) Ekvádor, d) Havajské ostrovy – USA 4 b.
3. Hron, b) Laborec, c) Kysuca) d) Váh, e) Nitra 5 b.
4.a) N – Kráľova Lehota, b) P, c) N – Malé Karpaty,
d) N – 2 alternatívy odpovede – 3. najväčším mestom, alebo Košice
e) P, f) N – 2 alternatívy odpovede – Sliač,
alebo Valaská je v Horehronskom podolí 10 b.
5. 1. Jadranské, 2. Baltské, 3. Čierne, 4. Severné
(dôležité je poradie – za každú nesprávnu odpoveď 1 bod odpočítať) 4 b.
6. (za každé nesprávne priradenie 1 bod odpočítať)
a) banánovník, kakaovník b) bavlník, podzemnica olejná
c) palma d'atlová, d) vinič, olivovník, e) pšenica 8 b.
7. Namib, Etiópska vysočina, rieka Kongo,
Arabský polostrov, Tibet, Istanbul
rieka Orinoco, Montevideo, Patagónia
Údolie smrti, Aljaška, Hurónske jazero 12 b.
8. c) 1 b.

CELOŠTÁTNE KOLO GEOGRAFICKEJ OLYMPIÁDY PRE ZŠ A OGY

32. ročník, školský rok 2003/2004

Písomný test pre kvartu OGY – kategória F

Praktická časť

1. Podľa atlasu urči najväčšie mestá Slovenska na týchto riekach:

- a) Turiec ..... b) Torysa .....
c) Váh ..... d) Hron .....
e) Nitra ..... f) Dunaj .....

2. Doplní chýbajúce údaje a zisti, akou trasou išli po Slovensku súrodenci Andrej a Milan cez prázdniny. Svoju expedíciu začali v najväčšom riečnom prístave Slovenska, v ..... . Loďou sa plavili proti prúdu rieky Dunaj až do mesta ....., ktoré má zemepisné súradnice $48^{\circ}10'$ s.z.š. a $17^{\circ}10'$ v.z.d. Odtiaľ cestovali 198 km smerom na severovýchod do mesta ležiaceho na sútoku riek Rajčianky a Váhu ..... . Vo svojom putovaní pokračovali smerom na východ až do Tatier. Tu vystúpili na viaceré štíty. Na Rysy, ktoré majú nadmorskú výšku ..... m n. m., Kriváň ..... m n. m. a Slavkovský štít ..... m n. m. Ďalšia cesta ich doviedla až na východ republiky – k Vihorlatským vrchom. Južne od týchto vrchov sa nachádza vodná nádrž ....., vďaka svojej veľkosti oprávnene nazývaná „slovenské more“. Pri ceste z Michaloviec smerom do Košíc museli prejsť cez ..... vrchy. Domov sa Andrej a Milan vracali popri južnej hranici Slovenska. V

Slovenskom krase navštívili dve jaskyne – Gombaseckú a jaskyňu ..... . Poslednou zastávkou bolo mesto ....., ktoré leží pri sútoku Hrona s Dunajom.

3. Vytvor z nasledujúcich povrchových celkov dvojice, ktoré spolu susedia: Biele Karpaty, Malá Fatra, Cerová vrchovina, Vtáčnik, Zemplínske vrchy, Vihorlatské vrchy, Juhoslovenská kotlina, Považské podolie, Žiarska kotlina, Turčianska kotlina, Východoslovenská nížina, Ondavská vrchovina, Tatry, Nízke Tatry, Spišská Magura, Podtatranská kotlina, Myjavská pahorkatina, Chvojnická pahorkatina.

Správne dvojice:

..... – ....., ... – .....,
 ..... – ....., ... – .....,
 ..... – ....., ... – .....,
 ..... – ....., ... – .....,
 ..... – .....

4. Na mape Slovenska pomenuj:

a) povrchové celky: IV. ...., VI. ...., IX. ....

Ktorý z nich je sopečného pôvodu? .....

b) rieky: 1 ....., 6 .....

c) mestá: B ....., F .....

d) do mapky zakresli a označ: pohorie Veľká Fatra (XII), mesto Zvolen (K)

5. Podľa atlasu urči:

- zemepisnú polohu miest s presnosťou na desiatky minút:

a) Partizánske ....., b) Bardejov .....

- zemepisnú polohu miest s presnosťou na celé stupne:

c) Lisabon ....., d) Káhira .....

6. Urči azimut smeru z vrchu Zobor 588 m n. m., ktorý leží pri meste Nitra v smere na mesto Dolný Kubín. ....

7. Z miesta A sme do miesta B prešli vzdialenosť 23 km. Akou veľkou úsečkou v cm bude táto vzdialenosť znázornená do mapy s mierkou: 1 : 1 500 000? ..... cm.

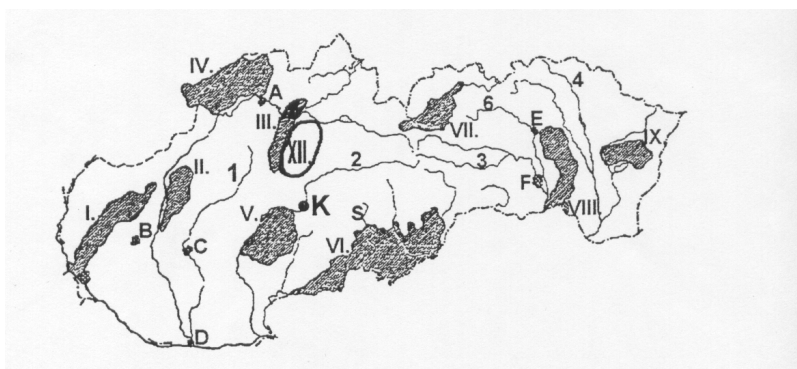
8. K 31. 12. 2000 žilo na území Slovenska 5 395 324 obyvateľov, ... prírastok bol 0,7 ‰. Koľko detí sa narodilo v danom roku? ..... (1 000 ‰ = 5 395 324 obyvateľov).

9. Porovnajte rozlohu územia Slovenska s rozlohou iných štátov Európy. Doplňte znamienko väčšie >, menšie <.

- a) Slovensko je ..... ako Francúzsko, c) Slovensko je ..... ako Poľsko,
b) Slovensko je ..... ako Švajčiarsko, d) Slovensko je ..... ako Litva.

Praktická časť – odpovede (spolu 50 b.)

1. a) Martin, b) Prešov, c) Žilina, d) Banská Bystrica, e) Nitra, f) Bratislava 6 b.
2. Komárno, Bratislava, Žilina, 2 499 m n. m., 2 494 m n. m., 2 452 m n. m.,
Zemplínska Šírava, Slánske, Domica, Štúrovo 10 b.
3. Malá Fatra – Turčianska kotlina, Vtáčnik – Žiarska kotlina, Zemplínske
vrchy – Východoslovenská rovina, Vihorlatské vrchy – Ondavská vrchovina,
Cerová vrchovina – Juhoslovenská kotlina, Biele Karpaty – Považské podolie,
Tatry – Spišská Magura, Nízke Tatry – Podtatranská kotlina, Chvojnická
pahorkatina – Myjavská pahorkatina 9 b.
4. a) IV – Javorníky, VI – Juhoslovenská kotlina, IX – Vihorlat, Vihorlat,
b) I – Nitra, 6 – Torysa, c) B – Trnava, F – Košice, d) XII., K – pozri mapu
nižšie. 10 b.

5. S presnosťou na desiatky minút:
a) Partizánske – 18°20' v.z.d., 48°40' s.z.š.,

- b) Bardejov – 21°20' v.z.d., 49°20' s.z.š.
 S presnosťou na celé stupne:
 c) Lisabon – 9° z.z.d., 39°s.z.š., d) Káhira – 32°v.z.d., 30°s.z.š. 8 b.
 6. Azimut Zobor – Dolný Kubín – 42° (tolerancia $\pm 2^\circ$) 1 b.
 7. 1 : 1 500 000 = 1,53 cm 1 b.
 8. Prirodzený prírastok, 3 777 obyvateľov 1 b.
 9. a) < , b) > , c) < , d) < 4 b.

Autori: RNDr. Magdaléna Hasprová, RNDr. Zuzana Rampašeková
 Recenzenti: RNDr. Alena Dubcová, CSc., RNDr. Hilda Kramáreková
 Vydala: Iuventa Bratislava, 2004

CELOŠTÁTNE KOLO GEOGRAFICKEJ OLYMPIÁDY 1998
Písomný test pre 2. ročník gymnázia

1. Mestá A a B sú na mape s mierkou 1 : 3 000 000 vzdialené 35 mm. Vypočítajte ich vzdušnú vzdialenosť v skutočnosti.

.....

2. a) Ktoré dva tvary reliéfu tvoria vlastné oceánske dno?

.....

b) Uveďte názov najhlbšej oceánskej priekopy

v Tichom oceáne – ....., v Atlantickom oceáne – .....

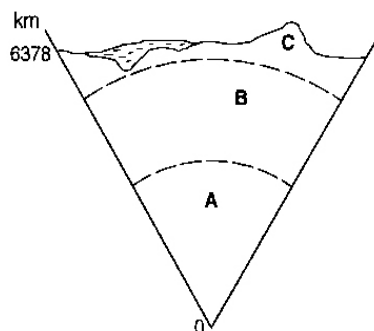
3. a) Pomenujte jednotlivé časti (vrstvy) zemského telesa označené na obr. 1:

A – ....., B – ....., C – .....

b) Ako sa nazýva najvrchnejšia časť vrstvy označenej písmenom B?

.....

c) Na obrázku vyznačte, do akej hĺbky približne siaha litosféra.

4. Uveďte príklady aspoň troch púští, ktoré neležia v tropickom pásme.

.....
5. Nasledujúce štáty – Austrália, Brazília, Nemecko, Španielsko, Pakistan, USA – rozdeľte do troch skupín:

- a) štáty s počtom obyvateľov viac ako 100 miliónov – .....
- b) štáty s počtom obyvateľov 50 – 100 miliónov – .....
- c) štáty s počtom obyvateľov menej ako 50 miliónov .....

6. a) Uveďte aspoň tri charakteristické biologické znaky ekvatoriálnej rasy:

.....
b) Z nasledujúcich oblastí – Arabský polostrov, Západná Európa, horské oblasti Južnej Ameriky, Nová Guinea, Afrika na juh od Sahary, juhovýchodná Ázia, Severná Amerika – označte tie, v ktorých prevládajú príslušníci mongoloidnej rasy.

7. K uvedeným oblastiam Austrálie priradte vegetačné pásma, ktoré v nich prevládajú. Vybrať si môžete z nasledujúcich: tropické dažďové lesy, savany, púšte a polopúšte, subtropické lesy a kroviny, stepi, listnaté a zmiešané lesy.

Tasmánia – .....
austrálske vnútrozemie – .....
severné pobrežie Austrálie – .....
vlhké východné svahy Veľkého predelového pohoria – .....

8. Doplňte:

- a) Suezský prieliv spája ..... a .....
more a oddeľuje ..... od .....
- b) Gibraltársky prieliv spája ..... a .....
oddeľuje ..... od .....

9. Doplňte:

V štátoch severnej Afriky je rozšírená najmä ťažba ropy, ... a ..... (doplňte ďalšie nerastné suroviny). Región vyniká v produkcii citrusov, ... (uveďte aspoň tri ďalšie typické poľnohospodárske produkty).

10. K nasledujúcim ázijským štátom označeným písmenami A – D priradte významnú etnickú prípadne náboženskú menšinu (1 – 4), ktorá má zastúpenie v jeho obyvateľstve. Správne dvojice:

A. Čína	1. Kurdi
B. Izrael	2. Palestínčania
C. Srí Lanka	3. Tibeťania
D. Turecko	4. Tamilčania
- Správne dvojice: A – ....., B – ....., C – ....., D – .....

11. a) Nasledujúce mestá USA: Atlanta, Boston, Dallas, Detroit, Houston, New York, San Francisco, Seattle, St. Louis – priradiť k jednotlivým charakteristikám (miest je viac; tri by mali zostať):

stredisko výroby hliníka a leteckého priemyslu – .....

najväčší riečny prístav na Mississippi – .....

kolíska americkej nezávislosti – .....

stredisko výroby automobilov – .....

sídlo firmy Coca-Cola – .....

stredisko kozmického výskumu – .....

b) Tri nepriradené mestá vypíšte a označte to z nich, ktoré leží vo vnútrozemí:

.....

12. a) Vysvetlite význam pojmov:

- mestic – .....

- mulat – .....

b) V ktorých oblastiach (prípadne štátoch) Strednej Ameriky majú významné zastúpenie mestici ..... a mulati ..... ?

13. V nasledujúcich dvoch riadkoch doplňte názov hlavného mesta európskeho štátu alebo významnej rieky, ktorá ním preteká:

rieka: Praha – ....., Budapešť – ....., Lisabon – .....

hlavné mesto: Seina – ....., Tiber – ....., Dneper – .....

14. Ku každej z nasledujúcich firiem priradiť štát, v ktorom má svoje sídlo a príklad aspoň jedného konkrétneho výrobku.

firma	štát	Výrobok
Benetton		
IKEA		
Michelin		
Samsung		

16. Určite viete, že Fínsko sa nazýva krajinou .....

a Japonsko krajinou ..... . Priradiť k podobným charakteristikám príslušný štát.

Krajina fjordov – ....., Zelený ostrov – ....., Ostrov

sopiek a gejzírov – ..... Krajina tulipánov – ....., Krajina kávy

a samby – ....., Ríša stredy – .....

17. a) K známym odrodám viniča doplňte štáty, v ktorých sa pestujú resp. z ktorých pochádzajú:

burgundské – ....., tokajské – .....

portské – ....., moselské – .....

b) Ktoré z nasledujúcich štátov ležiacich na južnej pologuli vynikajú v produkcii vína? Podčiarknite ich – Chile, Nový Zéland, Paraguaj, JAR, Zambia.

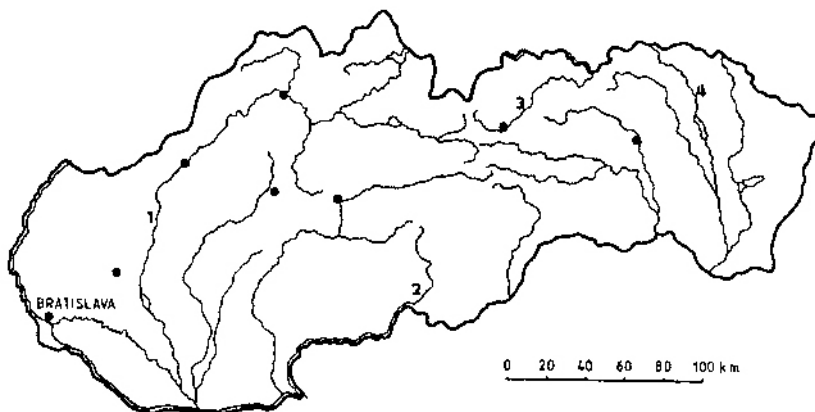
18. a) Na mape Slovenska označte písmenom T dejisko 26. ročníka Geografickej olympiády.

b) Nakreslite (stačí približne) a príslušnými písmenami označte (prípadne vyšrafujte) povrchové celky: A – Košická kotlina, B – Nízke Tatry, C – Biele Karpaty.

c) Pomenujte vyznačené rieky:

1 – ..... 3 – .....

2 – ..... 4 – .....

Odpovede k testu pre 2. ročník gymnázia

(bodovanie s presnosťou 0,5 bodu za 1 odpoveď – spolu 50 b.)

1. 35 mm = 3,5 cm; 3,5 cm x 3000 000 = 10 500 000 = 105 km	1
2. a) oceánske chrbty a oceánske panvy	
b) Mariánska priekopa a Portorická priekopa	2
3. a) A – zemské jadro, B – zemský plášť, C – zemská kôra	
b) astenosféra, c) vyznačenie by malo byť tesne pod hranicou zemského plášťa a zemskej kôry	2,5
4. Gobi, Taklamakan, Karakum, Kyzylkum, Veľká soľná púšť, Mohavská púšť, Llano Estacado	1,5
5. a) Brazília, Pakistan, USA, b) Nemecko, c) Austrália, Španielsko	3
6. a) (veľmi) tmavá pokožka, široký nos, hrubé pery, kučeravé vlasy	1,5
b) horské oblasti Južnej Ameriky, Juhovýchodná Ázia	1
7. listnaté a zmiešané lesy, púšte a polopúšte, tropické dažďové lesy, subtropické lesy a kroviny	2
8. a) Stredozemné a Červené; Áziu a Afriku	
b) Atlantický oceán a Stredozemné more; Európu a Afriku	4

9. zemný plyn, fosfáty; olivky, vinič, figy, korok, bavlna (aspoň 3 z nich)	2,5
10. A3, B2, C4, D1	2
11. a) Seattle, St. Louis, Boston, Detroit, Atlanta, Houston	3
b) zostávajú New York, San, Francisco, Dallas; označiť – Dallas	0,5
12. a) mestic – miešanec beloča a Indiána; mulat – miešanec beloča a černoča	1
b) mestici – v kontinentálnej časti (Mexiko, Guatemala ...); mulati – na ostrovoch v Karibskej oblasti (Kuba, Jamajka ...)	1
13. rieky: Paríž, Rím, Kijev; hlavné mestá: Vlatava, Dunaj, Tejo	2
14. bauxit; elektrickú energiu získavajú z horských riek s veľkým spádom	2
15. Taliansko – textil, odevné výrobky, Švédsko – nábytok, doplnky do domácnosti Francúzsko – pneumatiky Kórejská republika – elektrospotrebiče pre domácnosť (chladničky, mrazničky)	4
16. tisícich jazier, vychádzajúceho Slnka; štáty: Nórsko, Írsko, Island, Holandsko, Brazília, Čína	4
17. a) Francúzsko, Maďarsko, Portugalsko, Holandsko, b) Chile, JAR	3
18. a), b) podľa mapy, c) 1 – Váh, 2 – Ipeľ, 3 – Poprad, 4 – Ondava	5,5

Zdroj: Likavský, P. – Zaťková, M. a i. 2000. Geografia v otázkach a úlohách.
Nitra : Enigma, s. 189 – 194. ISBN 80-85471-79-5.

KRAJSKÉ KOLO GEOGRAFICKEJ OLYMPIÁDY 1997 **Písomný test pre 3. ročník hotelových akadémií**

1. Doplňte chýbajúce názvy kúpeľných miest a mestských pamiatkových rezervácií.
  - a) V doline potoka Štiavnica, na starej historickej ceste medzi Štiavnickými vrchmi a Krupinskou planinou, sa nachádzajú kúpele so známymi travertínmi .....
  - b) Na mieste, kde sa rieka Hron v pravom uhle stáča na juh, neďaleko stredovekých ložísk medených rúd, leží mestská pamiatková rezervácia .....
  - c) Primaciálne námestie so Starou radnicou, do ktorého ústia ulice Uršulínska, Klobučnícka, Radničná a námestia Františkánske a Hlavné sú súčasťou mestskej pamiatkovej rezervácie .....
  - d) V doline rieky Váh, na mieste kde rieka vchádza do Podunajskej nížiny pod Považským Inovcom, sa nachádzajú kúpele .....
  - e) Najvyššie položené (1 335 m n. m.) klimatické kúpele na Slovensku, ktoré sa využívajú na liečenie dýchacích ciest .....

2. Z uvedených pojmov vytvorte správne dvojice.

Jaskyne:	Pohoria:
A. Važecká	1. Slovenský kras
B. Gombasecká	2. Malé Karpaty
C. Belianska	3. Slovenský raj
D. Dobšinská ľadová	4. Nízke Tatry
E. Driny	5. Tatry

Správne dvojice: A – ....., B – ....., C – ....., D – ....., E – .....

3. K jednotlivým lokalitám určite oblasť cestovného ruchu na Slovensku (napr.

Piešťany priradíme k Považiu):

- a) Bojnice – oblasť ....., b) Pieniny – oblasť .....,
c) Zemplínska šírava – oblasť ....., d) Vyšné Hágy – oblasť .....,
e) Levoča – oblasť .....

4. Vymenujte aspoň štyri vinárske oblasti Slovenska.

.....

5. Označte písmenom pravdivosť A a písmenom B nepravdivosť výrokov:

- a) Železničná trať Zvolen – Banská Bystrica je elektrifikovaná .....
b) Medzi obcami Ivachnová a Hybe na Liptove vedie diaľnica .....
c) Najvyužívanejšia železničná trať do Poľska je úsek Trstená – Nowy Targ. ....

6. Vytvorte správne dvojice z nasledovných pojmov.

Vrcholy využívané v cestovnom ruchu:	Pohoria:
A. Chopok	1. Volovské vrchy
B. Sitno	2. Vysoké Tatry
C. Bradlo	3. Štiavnické vrchy
D. Kojšovská hoľa	4. Nízke Tatry
E. Lomnický štít	5. Oravská Magura
F. Kubínska hoľa	6. Myjavská pahorkatina

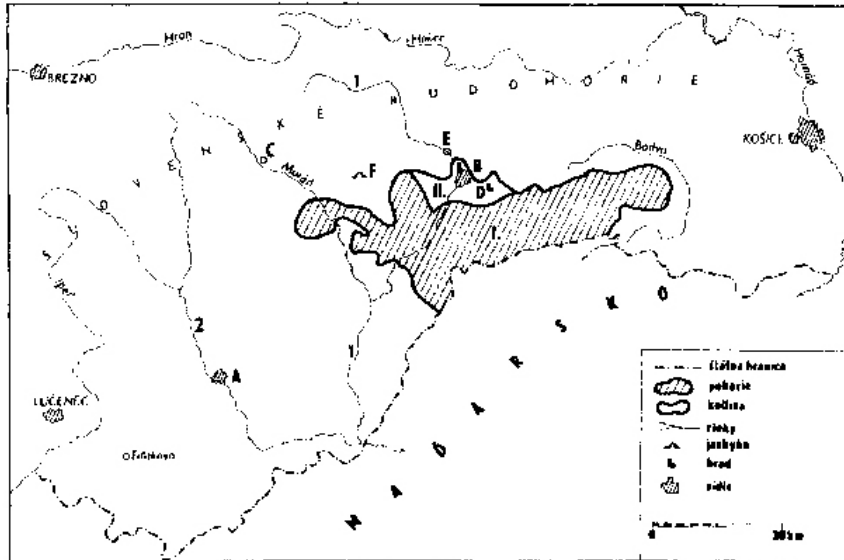
Správne dvojice: A – ....., B – ....., C – ....., D – ....., E – ....., F – .....

7. Doplňte chýbajúce názvy.

Múzeum liptovskej dediny je v ..... Pod severnými svahmi Prašivej
ležia známe kúpele ..... Plošne najrozsiahlejší hrad na Slovensku aj
v strednej Európe je ..... Na Záhorí medzi Kútami a Senicou sa nachádza
významné pútnické miesto .....

8. Na mapke časti územia Slovenska pomenujte:

mestá: A ....., B ....., C ..... – rieky: 1 .....,
2 ....., geomorfologické celky: I. ....., II. ....,
lokality cestovného ruchu: D ....., E ....., F .....

Odpovede k testu pre 3. ročník hotelových akadémií (spolu 30 b.)

1. a) Dudince, b) Banská Bystrica, c) Bratislava, d) Piešťany,
e) Štrbské Pleso – za každú odpoveď 1 bod 5
2. Správne dvojice: A4, B1, C5, D3, E2
(za každú správnu odpoveď 0,5 b.) 2,5
3. a) Ponitrie, resp. Horná Nitra, b) Zamagurie, c) Zemplín,
d) Tatry, e) Spiš 2,5
4. aspoň štyri z nasledujúcich: Malokarpatská, Nitrianska,
Krtíšska, Záhorská, Košická, Tokajská (za každú oblasť 0,5 b.) 2
5. a) B, b) A, c) B – za každú odpoveď 1 bod 3
6. správne dvojice: A4, B3, C6, D1, E2, F5
(za každú správnu dvojicu 0,5 b.) 3
7. Pribylina, Korytnica, Spišský hrad, Šaštín-Stráže
(za každý správny názov 0,5 b.) 2
8. A – Rimavská Sobota, B – Rožňava, C – Revúca
1 – Slaná, 2 – Rimava,
I. Slovenský kras, II. Rožňavská kotlina,
D – hrad Krásna hôrka, E – Betliar,
F – Ochtinská aragonitová jaskyňa
(za každý správny názov 1 bod) 10

Zdroj: Likavský, P. – Zaťková, M. a i. 2000. Geografia v otázkach a úlohách.
Nitra : Enigma, s. 222 – 224. ISBN 80-85471-79-5.

Príloha č. 4 – Najdôležitejšie kontakty na členov SK GO

Predseda SK GO
Doc. RNDr. Viliam Lauko, CSc.
Katedra regionálnej geografie PriF UK, Mlynská dolina B-1,
842 15 Bratislava 4
tel.: 02/60296430, e-mail: lauko@fns.uniba.sk

Tajomník SK GO
Mgr. Roman Lehotský
Iuventa, Karloveská 64, 842 58 Bratislava 4
tel.: 02/59296274, e-mail: lehotsky@iuventa.sk

1. Bratislavský kraj

predseda – doc. RNDr. Vladimír Slavík, CSc.
podpredseda – RNDr. Marián Halás, PhD. – pre ZŠ a OGY
Katedra humánnej geografie a demografie PriF UK, Mlynská dolina B-1,
842 15 Bratislava 4
tel.: 02/60296625, e-mail: slavik@fns.uniba.sk, halas@fns.uniba.sk,

2. Trnavský kraj

predseda – RNDr. Peter Horváth, CSc.
Vajanského 29
917 01 Trnava 1
e-mail: peter_horvath@culture.gov.sk

podpredseda – RNDr. František Klotton – pre ZŠ a OGY
Gymnázium, J. Hollého 9, 917 01 Trnava
tel.: 033/5511041, e-mail: klottonovam@gyjhtt.sk

3. Trenčiansky kraj

predseda – RNDr. Hilda Kramáreková
Katedra geografie a reg. rozvoja FPV UKF, Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
tel.: 037/6511010, e-mail: hilda@ukf.sk

podpredseda – RNDr. Peter Chrastina, PhD.
Katedra manažmentu turizmu a kultúry FF UKF, Hodžova ul. 1, 949 74 Nitra
tel.: 037/7414812, e-mail: peter.chrastina@post.sk

4. Nitriansky kraj
predseda – Doc. RNDr. Alena Dubcová, CSc.
podpredseda – RNDr. Magdaléna Hasprová
Katedra geografie a reg. rozvoja FPV UKF, Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra
tel.: 037/6511010, e-mail: adubcova@ukf.sk, mhasprova@ukf.sk
5. Banskobystrický kraj
predseda – Doc. RNDr. Katarína Čižmárová, CSc.
Katedra geografie FPV UMB, Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/4134541–2, e-mail: cizm@fpv.umb.sk
- podpredseda – Mgr. Jarmila Štrbová
Junior CVČ, Komenského 12, 975 19 Banská Bystrica, tel.: 048/4153111
6. Žilinský kraj
predseda – Doc. RNDr. Rudolf Novodomec, CSc.
Katedra biológie a geografie PdF KU, A. Hlinku 56/1, 034 01 Ružomberok
tel.: 044/4320961
- podpredseda – Mgr. Marián Oberta – pre ZŠ a OGY
Gymnázium, Veľká Okružná 22, 011 09 Žilina
tel.: 041/5620288, e-mail: oberta@gvoza.sk
7. Prešovský kraj
predseda – Doc. RNDr. Róbert Ištók, CSc.
podpredseda – RNDr. Martina Tobiášová – pre ZŠ a OGY
Katedra geografie a reg. rozvoja FPV PU, Ul. 17. novembra 1, 081 16 Prešov
tel.: 051/7732869, e-mail: tobtin@unipo.sk
8. Košický kraj
predseda – Doc. RNDr. Zdenko Hochmuth, CSc.
Ústav geografie PF UPJŠ, Jesenná 5, 040 01 Košice 1
tel.: 055/6221926, e-mail: ug@upjs.sk
- podpredseda – PaedDr. Alena Madziková, PhD. – pre ZŠ a OGY
Katedra geografie a reg. rozvoja FPV PU, Ul. 17. novembra 1, 081 16 Prešov
tel.: 051/7732869, e-mail: lacovali@unipo.sk

Názov: Vitajte vo svete Geografickej olympiády

Autori:

© Doc. RNDr. Alena Dubcová, CSc.

© RNDr. Peter Chrastina, PhD.

© RNDr. Hilda Kramáreková

Recenzovali:

Prof. RNDr. Michal Zaľko, CSc.

Doc. RNDr. Viliam Lauko, CSc.

Náklad: 3000 ks

Rozsah: 60 strán

Vydanie: prvé

Vydal: © Iuventa Bratislava, 2004

ISBN: 80 – 8072 – 027 – 4